



TŁUMACZENIE Z JĘZYKA ANGIELSKIEGO NA POLSKI.
WIAŻĄCE SĄ ZAPISY ORYGINAŁU W JĘZYKU ANGIELSKIM, PUBLIKOWANE NA STRONIE
KE.

TŁUMACZENIE STANOWI WERSJĘ ROBOCZĄ, POMOCNĄ PRZY PISANIU WNIOSKU.
NFOŚIGW NIE PONOSI ODPOWIEDZIALNOŚCI ZA EWENTUALNE RÓŻNICE WERSJI
POLSKIEJ I ANGIELSKIEJ I NIEZASTOSOWANIE SIĘ DO WERSJI ANGIELSKIEJ
PUBLIKOWANEJ NA STRONIE KE.

W TŁUMACZENIU ZACHOWANO UKŁAD GRAFICZNY ORYGINAŁU DLA UŁATWIENIA
PRACY Z DWOMA WERSJAMI JĘZYKOWMI.



Program Działań na Rzecz Środowiska i Klimatu (LIFE)

Zaproszenie do składania wniosków

**Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich - Projekty dotyczące działań
standardowych (SAP)
LIFE-2022-SAP-CLIMA**

**Wersja 1.0
13 maja 2022 r.**



HISTORIA ZMIAN			
Wersja	Data publikacji	Zmiana	Strona
1.0	13 maja 2022 r.	■ Wersja wstępna (nowe MFF)	
		■	
		■	
		■	



EUROPEJSKA AGENCJA WYKONAWCZA DS. KLIMATU, ŚRODOWISKA I
INFRASTRUKTURY (CINEA)

CINEA.D - Zasoby naturalne, klimat, zrównoważona niebieska gospodarka i czysta
energia

JEDNOSTKA D.1 LIFE energia + LIFE klimat

ZAPROSZENIE DO SKŁADANIA WNIOSKÓW

SPIS TREŚCI

0. Wstęp	5
1. Informacje dodatkowe	6
Co to jest Program LIFE?	6
Przyroda i różnorodność biologiczna	7
Gospodarka o obiegu zamkniętym i jakość życia	7
Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich	8
Przejsie na czystą energię	9
2. Rodzaj działania - Cele - Tematy i priorytety - Działania objęte dofinansowaniem — Oczekiwany wpływ	10
Typ działania	10
LIFE-2022-SAP-CLIMA-CCM - Łagodzenie zmian klimatu	10
Cele	10
Oczekiwane efekty	18
Poziom dofinansowania	18
LIFE-2022-SAP-CLIMA-CCA - Dostosowanie się do zmian klimatu	18
Cele:	18
Oczekiwane efekty	24
Poziom dofinansowania	24
LIFE-2022-SAP-CLIMA-GOV - Zarządzanie i informacja w zakresie klimatu	25
Cele:	25
Oczekiwane efekty	30
Poziom dofinansowania	30
3. Dostępny budżet	31
4. Harmonogram i terminy	31
5. Dopuszczalność i dokumenty	31
6. Kwalifikowalność	33
Kwalifikujący się uczestnicy (kwalifikujące się kraje)	33
Skład konsorcjum	34
Kwalifikujące się działania	34
Obszar geograficzny (kraje docelowe)	35
7. Zdolność finansowa i operacyjna i wyłączenie	35
Zdolność finansowa	35
Zdolność operacyjna	36
Wyłączenie	36
8. Procedura oceny i przyznania dotacji	37

9.	Kryteria przyznawania dotacji	38
10.	Struktura prawna i finansowa Umowy dotacji	40
	Data rozpoczęcia i czas trwania projektu	40
	Kamienie milowe i efekty	41
	Forma dotacji, poziom dofinansowania i maksymalna kwota dotacji	41
	Kategorie budżetowe i warunki kwalifikowalności kosztów	41
	Płatności i ustalenia dotyczące płatności	43
	Gwarancja na kwotę zaliczki	43
	Poświadczenia	44
	Struktura odpowiedzialności za odzyskiwanie środków	44
	Warunki wdrożenia projektu	44
	Inne informacje szczegółowe	45
	Niezgodność i naruszenie postanowień umowy	45
11.	Jak złożyć wniosek	45
12.	Pomoc	46
13.	Ważne	47

0. Wstęp

Niniejszy dokument stanowi zaproszenie do składania wniosków o **dotacje unijne na działania** w obszarze łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich w ramach **Programu Działań na Rzecz Środowiska i Klimatu (LIFE)**.

Ramy regulacyjne niniejszego Programu Finansowania UE określa:

- Rozporządzenie 2018/1046 ([Rozporządzenie finansowe UE](#))
- podstawowy akt prawny (Rozporządzenie LIFE [2021/783](#)¹).

Nabór ogłoszono zgodnie z Wieloletnim Programem Prac na lata 2021-2024² i jest on zarządzany przez **Europejską Agencję Wykonawczą ds. Klimatu, Infrastruktury i Środowiska (CINEA)** („Agencja”).

Zaproszenie obejmuje następujące **tematy**:

- **LIFE-2022-SAP-CLIMA-CCM - Łagodzenie zmian klimatu**
- **LIFE-2022-SAP-CLIMA-CCA - Dostosowanie się do zmian klimatu**
- **LIFE-2022-SAP-CLIMA-GOV - Zarządzanie i informacja w zakresie klimatu**

Każdy wniosek w ramach tego naboru musi dotyczyć wyłącznie jednego z obszarów. Wnioskodawcy, którzy chcą złożyć wniosek w więcej niż jednym obszarze, muszą złożyć odrębne wnioski dla każdego z nich. Wniosek dotyczący projektu obejmującego jeden temat może zawierać elementy dotyczące pozostałych tematów.

Zachęcamy Państwa do uważnego zapoznania się z **dokumentacją zaproszenia**, ze szczególnym uwzględnieniem następujących dokumentów: niniejsze Zaproszenie, Wzór Umowy o Udzielenie Dotacji, [Portal Internetowy Finansowania i Przetargów UE Podręcznika](#) oraz [Projekt Umowy o Udzielenie Dotacji UE - AGA](#).

W dokumentach tych znajdą Państwo wyjaśnienia i odpowiedzi na ewentualne pytania, związane z przygotowaniem wniosku:

Dokument Naboru określa:

- kontekst, cele, zakres, działania, które mogą otrzymać finansowanie oraz spodziewane wyniki (punkty 1 i 2)
- harmonogram i dostępny budżet (punkty 3 i 4)
- warunki dopuszczalności i kwalifikowalności (w tym dokumenty obowiązkowe; punkty 5 i 6)
- kryteria zdolności finansowej i operacyjnej oraz wyłączenia (punkt 7)
- procedurę oceny i przyznania dotacji (punkt 8)
- kryteria przyznawania dofinansowania (punkt 9)

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/783 z dnia 29 kwietnia 2021 r. ustanawiające Program działań na rzecz środowiska i klimatu (LIFE) i uchylające rozporządzenie (UE) nr 1293/2013

² Decyzja wykonawcza Komisji C(2021)4997 z datą wejścia w życie dnia 9 lipca 2021 r., dotycząca finansowania Programu LIFE i przyjęcia Wieloletniego programu prac na lata 2021 - 2024.

Dotacje UE: Dokument zaproszenia (LIFE): V2.0 - 13 maja 2022 r.

- strukturę prawną i finansową umów o udzielenie dotacji (punkt 10)
- sposób składania wniosków (punkt 11)

Instrukcja Online określa:

- procedury rejestracji i składania wniosków online za pośrednictwem Portalu Finansowania i Przetargów UE („Portal”)
- zalecenia w zakresie przygotowywania wniosków

AGA - Umowa Dotacji wraz z komentarzami zawiera:

- uwagi szczegółowe, dotyczące wszystkich postanowień Umowy o udzielenie dotacji, którą trzeba podpisać, aby uzyskać dotacje (*w tym kwalifikowalności kosztów, harmonogramu płatności, zobowiązań dodatkowych itd.*).

Zachęca się także użytkowników do korzystania z [bazy danych LIFE](#) w celu zapoznania się z listą projektów objętych dotąd finansowaniem. W ramach podprogramu Przejścia na Czystą Energię, projekty finansowane wcześniej (w ramach programu Horyzont 2020) można znaleźć na [stronie internetowej CORDIS](#).

1. Informacje dodatkowe

Co to jest Program LIFE?

Program LIFE to jedyny unijny program wspierający działania na rzecz środowiska i klimatu.

Stanowi zarazem jeden z głównych czynników realizacji Europejskiego Zielonego Ładu,³ Którego celem jest:

- przekształcenie UE w sprawiedliwe i prosperujące społeczeństwo o nowoczesnej, oszczędzającej surowce i konkurencyjnej gospodarce, która do roku 2050 ma wyeliminować emisję netto gazów cieplarnianych, a jej rozwój gospodarczy jest odseparowany od zużycia surowców oraz
- ochrona, utrzymanie i rozwijanie kapitału naturalnego UE oraz ochrona zdrowia i dobrostanu obywateli przed zagrożeniami i wpływami związanymi ze środowiskiem i klimatem.

Program LIFE przyczyni się do realizacji tych priorytetów poprzez swoje programy pomocnicze, w tym w szczególności poprzez:

- stymulowanie i integrację wdrażania celów polityki UE na rzecz powstrzymania i odwrócenia utraty siedlisk gatunków żyjących dziko oraz utraty gatunków we wszystkich sektorach
- wspieranie procesu przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym oraz ochrona i poprawa jakości zasobów naturalnych UE, w tym powietrza, gleby, wody i innych
- wspieranie wdrażania ram polityki energetycznej i klimatycznej do roku 2030, unijnego celu neutralności dla klimatu do roku 2050 oraz nowej strategii UE na rzecz adaptacji do zmian klimatu oraz
- budowanie potencjału, stymulowanie inwestycji i wspieranie wdrażania polityki ukierunkowanej na efektywność energetyczną i rozwój odnawialnych źródeł energii na małą skalę.

³ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Rady Regionów: Europejski Zielony Ład (COM (2019) 640 wersja ostateczna).

Struktura Programu LIFE dzieli się na dwa obszary i cztery podprogramy (opisane bardziej szczegółowo poniżej):

Środowisko:

- podprogram Przyroda i Różnorodność Biologiczna
- podprogram Gospodarka o obiegu zamkniętym i jakość życia

Działania na rzecz klimatu:

- podprogram Łagodzenie Zmian Klimatu i Adaptacja do nich
- podprogram Przejście na Czystą Energię.

Przyroda i różnorodność biologiczna

Do szczegółowych celów podprogramu „Przyroda i różnorodność biologiczna” należą następujące cele:

- opracowywanie, demonstrowanie, promowanie i stymulowanie zwiększania skali innowacyjnych technik, metod i strategii (włącznie z rozwiązaniami tworzonymi w oparciu o przyrodę i podejściem ekosystemowym) na rzecz realizacji celów ustawodawstwa i polityki UE w zakresie przyrody i różnorodności biologicznej oraz zwiększanie bazy wiedzy i wspieranie wdrażania dobrych praktyk, w tym poprzez wsparcie programu Natura 2000
- wspieranie rozwoju, wdrażania, monitorowania i egzekwowania ustawodawstwa UE i polityki w zakresie przyrody i różnorodności biologicznej, m.in. poprzez poprawę zarządzania na wszystkich poziomach, w szczególności dzięki zwiększeniu potencjału podmiotów publicznych i prywatnych oraz zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego.
- pełnienie roli katalizatora we wprowadzaniu na dużą skalę skutecznych rozwiązań/podejść w celu wdrażania ustawodawstwa i polityki UE w zakresie przyrody i różnorodności biologicznej poprzez powielanie wyników, integrowanie powiązanych ze sobą celów w ramach innych obszarów polityki oraz działań sektora publicznego i prywatnego, uruchamianie inwestycji oraz poprawę dostępu do finansowania.

Gospodarka o obiegu zamkniętym i jakość życia

Szczegółowe cele podprogramu „Gospodarka o obiegu zamkniętym i jakość życia” to:

- opracowywanie, demonstrowanie i promowanie innowacyjnych technik, metod i strategii na rzecz realizacji celów ustawodawstwa i polityki UE w zakresie środowiska oraz zwiększanie bazy wiedzy i, w stosownych przypadkach, wspieranie wdrażania dobrych praktyk
- wspieranie rozwoju, wdrażania, monitorowania i egzekwowania ustawodawstwa UE i polityki w zakresie środowiska, m.in. poprzez poprawę zarządzania na wszystkich poziomach, w szczególności dzięki zwiększeniu potencjału aktorów publicznych i prywatnych oraz zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego
- pełnienie roli katalizatora we wprowadzaniu na wielką skalę skutecznych rozwiązań technicznych i związanych z polityką UE, mających na celu wdrażanie polityk unii w zakresie środowiska, poprzez integrowanie powiązanych ze sobą celów w ramach innych

Dotacje UE: Dokument zaproszenia (LIFE): V2.0 - 13 maja 2022 r.

obszarów polityki oraz działań sektora publicznego i prywatnego, uruchamianie inwestycji oraz poprawę dostępu do finansowania.

Celem tego podprogramu jest działanie na rzecz przejścia na gospodarkę zrównoważoną, o obiegu zamkniętym, wolną od substancji toksycznych, energooszczędną i odporną na zmiany klimatu oraz ochrony, odbudowy i poprawy jakości środowiska.

Przyczyni się on do realizacji priorytetów UE poprzez:

- ograniczanie zużycia zasobów i ułatwianie przejścia na gospodarkę zrównoważoną, o obiegu zamkniętym, wolną od substancji toksycznych, energooszczędną i odporną na zmiany klimatu
- tworzenie systemów o obiegu zamkniętym zgodnie z nowym Planem Działania dotyczącym gospodarki o obiegu zamkniętym, szczególnie uwzględniających ukierunkowanie na zrównoważone produkty, materiały i sektory energochłonne oraz modele biznesowe o obiegu zamkniętym w celu utrzymania wartości
- zmniejszanie ilości wytwarzanych odpadów zgodnie z dyrektywą ramową o odpadach [2019/1004](#)⁴ i ograniczanie ilości odpadów niebezpiecznych w kontekście zaangażowania UE w realizację [Konwencji bazylejskiej](#).⁵
- poprawa gospodarki odpadami w zakresie gromadzenia i przechowywania odpadów, możliwości odzyskiwania surowców i utylizacji po zakończeniu eksploatacji, w tym na wyspach, gdzie z gospodarką odpadami wiążą się określone wyzwania
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza i zapewnienie czystego powietrza mieszkańcom UE zgodnie z ustawodawstwem UE i celami Planu Działania na rzecz zerowego poziomu zanieczyszczeń
- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu zbiorników wodnych w UE
- zapewnienie czystości wód powierzchniowych i podziemnych w ilościach wystarczających dla ludzi i innych gatunków, m.in. poprzez poprawę efektywności zużycia wody
- ograniczanie produkcji, użytkowania i emisji niebezpiecznych środków chemicznych oraz ekspozycji ludzi i środowiska na te substancje
- promowanie rozwoju, komercjalizacji i konsumpcji bezpiecznych i celowo zrównoważonych substancji, materiałów i produktów
- ograniczenie ekspozycji na szkodliwe poziomy hałasu
- ochrona jakości gleby w UE, zapobieganie degradacji gleby dzięki zrównoważonym praktykom zarządzania glebą i gruntami, eliminowanie zanieczyszczenia gleby oraz zwiększanie potencjału poprawy jakości wody poprzez ograniczenie przesiąkania azotanów i ograniczanie emisji poprzez magazynowanie dwutlenku węgla.

Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich

Szczegółowe cele podprogramu „Łagodzenie zmian klimatu i przystosowanie się do nich” to:

- opracowywanie, demonstrowanie i promowanie innowacyjnych technik, metod i strategii na rzecz realizacji celów ustawodawstwa i polityki UE w zakresie działań na rzecz klimatu oraz zwiększanie bazy wiedzy i, w stosownych przypadkach, wspieranie wdrażania dobrych praktyk
- wspieranie rozwoju, wdrażania, monitorowania i egzekwowania ustawodawstwa UE i polityki w zakresie działań na rzecz klimatu, m.in. poprzez poprawę

4 Decyzja Wykonawcza Komisji (UE) 2019/1004 z dnia 7 czerwca 2019 r. określająca zasady obliczania, weryfikacji i zgłaszania danych dotyczących odpadów zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE (Dziennik Urzędowy L 163, 20.06.2019, str. 66).

5 Konwencja bazylejska o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych.

Dotacje UE: Dokument zaproszenia (LIFE): V2.0 - 13 maja 2022 r.

zarządzania na wszystkich poziomach, w szczególności dzięki zwiększeniu potencjału aktorów publicznych i prywatnych oraz zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego w pełnienie roli katalizatora we wprowadzaniu na wielką skalę skutecznych rozwiązań technicznych i związanych z polityką UE, mających na celu wdrażanie ustawodawstwa i polityki UE w zakresie działań na rzecz klimatu, integrowanie powiązanych ze sobą celów w ramach innych obszarów polityki oraz działań sektora publicznego i prywatnego, uruchamianie inwestycji oraz poprawę dostępu do finansowania.

Podprogram przyczyni się do przekształcenia UE w społeczeństwo neutralne dla klimatu i odporne na jego zmiany poprzez wspieranie wdrażania polityki klimatycznej UE i przygotowanie UE na wyzwania związane z działaniami na rzecz klimatu w nadchodzących latach i dziesięcioleciach.

Przejsście na czystą energię

Do szczegółowych celów podprogramu „Przejsście na Czystą Energię” należą:

- opracowywanie, demonstrowanie i promowanie innowacyjnych technik, metod i strategii na rzecz realizacji celów ustawodawstwa i polityki UE w zakresie przejścia na zrównoważoną energię odnawialną i zwiększania efektywności energetycznej oraz zwiększanie bazy wiedzy i wspieranie wdrażania dobrych praktyk
- wspieranie rozwoju, wdrażania, monitorowania i egzekwowania ustawodawstwa UE i polityki w zakresie przejścia na zrównoważoną energię odnawialną i zwiększania efektywności energetycznej, m.in. poprzez poprawę zarządzania na wszystkich poziomach, w szczególności dzięki zwiększeniu potencjału podmiotów publicznych i prywatnych oraz zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego
- katalizowanie wdrażania na wielką skalę skutecznych rozwiązań technicznych i strategicznych wdrażania ustawodawstwa i polityki UE w zakresie przejścia na zrównoważoną energię odnawialną i zwiększania efektywności energetycznej poprzez powielanie wyników, integrowanie powiązanych ze sobą celów w ramach innych obszarów polityki oraz działań sektora publicznego i prywatnego, mobilizowanie sprzętu i poprawa dostępu do finansowania.

Celem niniejszego podprogramu jest również ułatwienie przejścia na gospodarkę efektywną energetycznie, bazującą na energii odnawialnej, neutralną dla klimatu i odporną na jego zmiany poprzez finansowanie koordynacji i działań wspierających w całej Europie. Celem tych działań, charakteryzujących się wysoką wartością dodaną dla UE, jest pokonanie barier rynkowych, które utrudniają społeczne i gospodarcze przejście na zrównoważoną energię, na ogół poprzez zaangażowanie małych i średnich interesariuszy, licznych podmiotów, w tym instytucji publicznych szczebla lokalnego i regionalnego oraz organizacji pozarządowych, a także konsumentów.

Podprogram przyczyni się do wdrażania związanych z energią działań w ramach Zielonego Ładu, włącznie z „Falą renowacji” - inicjatywą dla sektora budowlanego, kładąc zarazem nacisk na terytoria niepowiązane z sieciami europejskimi, takimi, jak najbardziej oddalone regiony UE. Przyczyni się on także do realizacji celów Sprawiedliwej Transformacji na terytoriach sąsiednich, jak i w odniesieniu do grup obywateli dotkniętych negatywnymi skutkami przejścia z paliw kopalnych na czystą energię, poprzez budowanie potencjału podmiotów i promowanie inwestycji w czystą energię, przede wszystkim w obszarze efektywności energetycznej i dostępnych lokalnie, zrównoważonych, odnawialnych źródeł energii. Działania związane z biopaliwami nie należą do zakresu.

2. Rodzaj działania - Cele - Tematy i priorytety - Działania objęte dofinansowaniem – Oczekiwany wpływ

Typ działania

Tematy w ramach tego naboru dotyczą Projektów Działań Standardowych (Standard Action Projects) LIFE (SAP).

SAP są to „tradycyjne projekty LIFE”, których celem jest:

- opracowywanie, demonstrowanie i promowanie innowacyjnych technik, metod i strategii
„Innowacyjne techniki, metody i podejścia” oznaczają rozwiązania, które są nowe w porównaniu z aktualnym stanem wiedzy na poziomie państw członkowskich i na poziomie sektora oraz które są wdrażane na skalę operacyjną i w warunkach umożliwiających osiągnięcie efektów określonych w kryterium „Wpływ” akapit pierwszy (zob. sekcja 9. *Kryteria udzielenia zamówienia*);
- zwiększanie bazy wiedzy i stosowanie dobrych praktyk;
„Dobre praktyki” oznaczają rozwiązania, techniki, metody i strategie, które są właściwe, efektywne kosztowo i nowoczesne (na poziomie państwa członkowskiego, jak i na poziomie sektorów), wdrażane na skalę operacyjną i na warunkach, które umożliwią osiągnięcie efektów opisanych w kryterium przyznania dotacji „Wpływ” - akapit pierwszy;
- wspieranie rozwoju, wdrażania, monitorowania i egzekwowania ustawodawstwa UE i polityki, m.in. poprzez poprawę zarządzania na wszystkich poziomach, w szczególności dzięki zwiększeniu potencjału aktorów publicznych i prywatnych oraz zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego;

Projekty mogą funkcjonować w ścisłym powiązaniu z rynkiem (tzn. w celu nie tylko generowania ulepszonych rozwiązań środowiskowych, ale także dbałości o ich adaptację w społeczeństwie w ogóle, a bardziej szczegółowo - w gospodarce poprzez przyjęcie strategii jednoznacznie ukierunkowanej na rynek). W tym przypadku, wnioskodawcy muszą podać w Formularzu Wniosku konkretne informacje związane z funkcjonowaniem rynku (*takie, jak planowana wydajność produkcji, rynek referencyjny, wydajność ekonomiczna itd.*)

LIFE-2022-SAP-CLIMA-CCM - Łagodzenie zmian klimatu

Cele

Projekty realizowane w ramach Obszaru Priorytetowego łagodzenie Zmian Klimatu powinny sprzyjać społecznie sprawiedliwej i trwałej transformacji w kierunku gospodarki neutralnej klimatycznie do roku 2050 oraz realizacji unijnego celu obniżenia emisji do roku 2030 o co najmniej 55% w porównaniu z poziomem z roku 1990.

Polityka i ustawodawstwo unijne w zakresie klimatu na rzecz ograniczania emisji gazów cieplarnianych skupia się przede wszystkim na:

- energii odnawialnej,
- efektywności energetycznej,
- systemie handlu emisjami,
- produkcji przemysłowej o wysokim zużyciu energii i emisji gazów cieplarnianych,
- użytkowaniu gruntów, rolnictwie i leśnictwie,
- zwiększaniu sekwestracji dwutlenku węgla w ekosystemach,
- transporcie i paliwach,
- gazach fluorowanych i substancjach zubożających warstwę ozonową,
- wychwytywaniu i utylizacji dwutlenku węgla,
- monitorowaniu i sprawozdawczości w zakresie gazów cieplarnianych,

Dotacje UE: Dokument zaproszenia (LIFE): V2.0 - 13 maja 2022 r.

- działań wszystkich sektorów społeczeństwa i gospodarki na rzecz redukcji emisji gazów cieplarnianych, włącznie z organami publicznymi (władze krajowe, regionalne i lokalne); prywatnymi podmiotami handlowymi; lub organizacjami niekomercyjnymi (związki, organizacje społeczeństwa obywatelskiego, instytucje edukacyjne, grupy konsumentów), oraz
- zmianach zachowań, m.in. poprzez działania w ramach Europejskiego Paktu na rzecz Klimatu.

Obszary interwencji:

1. Działania na rzecz zredukowania emisji gazów cieplarnianych w sektorach nie objętych unijnym Systemem Handlu Emisjami, włącznie z redukcją zużycia fluorowanych gazów cieplarnianych i substancji zubożających warstwę ozonową.

a) Substancje zubożające warstwę ozonową (ODS), na przykład chlorofluorowęglowodory (CFC) to substancje, które uszkadzają warstwę ozonową, a zarazem są silnymi gazami cieplarnianymi. Rozporządzenie (WE) nr 1005/2009 (rozporządzenie w sprawie ozonu) należy do najbardziej zaawansowanych i restrykcyjnych aktów prawnych na świecie, których celem jest ochrona warstwy ozonowej: wdraża ono protokół montrealcki w sprawie substancji zubożających warstwę ozonową⁶, co jednak nie wyczerpuje jego zakresu. Dzięki rozporządzeniu w sprawie ozonu, UE wycofała stopniowo OCD przed upływem terminów, określonych w treści protokołu. Komisja zaproponowała nowe, bardziej ambitne rozporządzenie w sprawie ozonu w kwietniu 2022 r. Projekty mają przyczynić się do wdrażania polityki unijnej w zakresie ochrony warstwy ozonowej poprzez ograniczenie tych zastosowań ODS, które pozostają dozwolone, analizowanie alternatywnych rozwiązań i odzyskiwanie tych substancji chemicznych z istniejących zastosowań, w szczególności w celu ich recyklingu lub regeneracji.

Nabór w ramach LIFE 2022 jest ukierunkowany w szczególności na projekty, których celem jest:

- **Odzysk, recykling i regeneracja substancji zubożających warstwę ozonową z tworzyw piankowych.** Głównym źródłem emisji ODS są pianki izolacyjne. Emisja ODS następuje w przypadku renowacji lub rozbiórki budynków, w których wykorzystano tego rodzaju tworzywa piankowe, w związku z ich kruszeniem lub cięciem (co skutkuje uwalnianiem gazu ODS z tworzywa). Dodatkowo, znaczący poziom emisji jest związany z sytuacją, w której tworzywa piankowe w stanie stosunkowo nieznacznie zmienionym z odpadów budowlanych i rozbiórkowych są wywożone na składowiska odpadów. W tym obszarze kładzie się nacisk na projekty demonstracyjne i w zakresie najlepszych praktyk, ukierunkowane na skuteczne odzyskiwanie i regenerację/ recykling ODS z tworzyw piankowych.
- b) Fluorowęglowodory (HFC) i inne fluorowane gazy cieplarniane są gazami o wysokim Współczynniku Ocieplenia Globalnego (GWP). Aby zapobiec ich emisji, należy przede wszystkim zredukować ich użycie. Dlatego rozporządzenie (UE) nr 517/2014 w sprawie fluorowanych gazów cieplarnianych przewiduje stopniowe zaprzestanie używania najważniejszych gazów fluorowanych - fluorowęglodorów (HFC) - o niemal 80% do roku 2030. W roku 2016 zawarto także umowę na podstawie protokołu montrealckiego („Poprawka z Kigali”) w sprawie stopniowego wycofywania HFC na szczeblu globalnym, aby złagodzić zmiany klimatu (HFC nie zubożają warstwy ozonowej). Oprócz HFC, europejska polityka w sprawie gazów fluorowanych jest także ukierunkowana na emisje perfluorowęglodorów (PFC) i sześciofluorku siarki (SF6). Komisja zaproponowała nowe, bardziej ambitne rozporządzenie w kwietniu 2022, które przyspiesza wycofywanie HFC i zawiera kolejne ograniczenia stosowania gazów fluorowanych w nowych urządzeniach. Dlatego, zasadniczo, projekty mają sprzyjać wdrażaniu Poprawki z Kigali i ram prawnych UE w sprawie ograniczenia stosowania fluorowanych gazów cieplarnianych, objętych zakresem rozporządzenia UE.

⁶ <https://www.unep.org/ozonaction/who-we-are/about-montreal-protocol>

Dotacje UE: Dokument zaproszenia (LIFE): V2.0 - 13 maja 2022 r.

Jednym z istotnych zastosowań są pompy ciepła, w których obecnie często wykorzystuje się HFC jako czynnik chłodniczy. Pompy ciepła stanowią dobre rozwiązanie w zakresie dekarbonizacji sektora grzewczego, a tym samym odgrywają kluczową rolę w polityce klimatycznej i energetycznej UE. Aby osiągnąć cel klimatyczny i neutralność klimatyczną do roku 2050, w sektorze budowlanym niezbędne jest szybkie zwiększenie wykorzystania pomp ciepła. W odpowiedzi na kryzys gazowy związany z ostatnimi wydarzeniami geopolitycznymi, w Komunikacie REPowerEU⁷ zaproponowano przyspieszenie wymiany rozwiązań grzewczych w sektorze budowlanym.

Nabór w ramach LIFE 2022 jest ukierunkowany w szczególności na projekty, których celem jest:

- **Dostępność odpowiednich alternatyw dla gazów fluorowanych:** W większości sektorów wykorzystujących HFC, już dziś dostępne są alternatywy. Jednakże w nielicznych obszarach zastosowań pojawiła się nagła potrzeba dalszych innowacji i/lub wykazania właściwości (pod względem bezpieczeństwa, kosztów, efektywności energetycznej, przydatności do zdefiniowanego celu) alternatyw przyjaznych dla klimatu. Sześćciofluorek siarki (SF₆), trójfluorek azotu (NF₃) i perfluorowęglowodory (PFC) mają szczególnie duży potencjał ocieplania klimatu (do 25,000 razy wyższy niż CO₂); dlatego przyznano wysoki priorytet działaniom na rzecz poszukiwania odpowiednich alternatyw dla tych gazów.

Projekty demonstracyjne, pilotażowe lub projekty w zakresie najlepszych praktyk, dotyczące użytkowania alternatyw dla gazów fluorowanych o niskiej wartości GWP:

- Typy i zastosowania urządzeń klimatyzacyjnych i chłodniczych, ORC (organicznych obiegów Rankine'a) lub pomp ciepła, w których nadal stosuje się gazy fluorowane; W szczególności, w kontekście RePowerEU: projekty demonstracyjne dla pomp ciepła średniej wielkości o mocy powyżej 12kW z wykorzystaniem czynników chłodniczych o GWP poniżej 150.
- Zastosowania niszowe produktów i urządzeń, dla których nie istnieją łatwo dostępne alternatywy dla HFC;
- Ulepszanie struktury systemów pod kątem palności/ciśnienia jako zachęta do stosowania naturalnych chłodziw (np. węglowodorów, CO₂) do wszystkich urządzeń, w których stosuje się gazy F;
- Rodzaje i zastosowania rozdzielnic elektrycznych, nadal funkcjonujących na bazie SF₆ lub innych substancji o wysokim współczynniku ocieplenia globalnego;
- Fluorowane gazy cieplarniane (w szczególności, SF₆, NF₃ i PFC) wykorzystywane w procesach produkcyjnych, np. w branży elektronicznej (półprzewodniki, fotowoltaika) i w innych procesach przemysłowych, w których brakuje alternatyw dla zastosowania gazów fluorowanych.
- **Odzysk, regeneracja i recykling fluorowanych gazów cieplarnianych.** Po zakończeniu użytkowania urządzeń/ produktów, w których wykorzystuje się fluorowane gazy cieplarniane, istotne jest, aby gazy te zostały objęte skutecznym odzyskiem, a w najlepszym wypadku - recyklingiem lub regeneracją w celu ich ponownego wykorzystania w ramach konserwacji używanych lub napełnienia nowych urządzeń. W tym obszarze kładzie się nacisk na projekty demonstracyjne i w zakresie najlepszych praktyk, ukierunkowane na skuteczne odzyskiwanie i regenerację/recykling tych gazów, w szczególności mieszanek HFC.
- **Eliminacja barier powodowanych przez normy:** Kolejną istotną barierą na drodze stosowania przyjaznych dla klimatu alternatyw wobec gazów fluorowanych są normy w zakresie chłodzenia, klimatyzacji i pomp ciepła. Znaczącą lukę stanowi fakt, że istotne informacje na temat zarządzania i minimalizacji ryzyka w przypadku chłodziw łatwopalnych, a zwłaszcza węglowodorów, są niedostępne dla właściwych organów opracowujących normy.

Dotacje UE: Dokument zaproszenia (LIFE): V2.0 - 13 maja 2022 r.

Projekty demonstracyjne, pilotażowe lub realizowane w obszarze najlepszych praktyk powinny wskazywać, w jaki sposób ryzyko związane ze stosowaniem chłodziw palnych, w szczególności węglowodorów, podlega minimalizacji poprzez odpowiednie zaprojektowanie, użytkowanie i konserwację oraz utylizację urządzeń, zapewniające maksymalizację objętości chłodziwa bez szkody dla bezpieczeństwa. Minimalizacja ryzyka powinna być udokumentowana na podstawie obiektywnych danych. Opracowanie dodatkowych specyfikacji technicznych w zakresie instalacji i eksploatacji alternatyw łatwopalnych, w szczególności węglowodorów, w odpowiednich normach dla technologii chłodzenia i klimatyzacji, w ramach ciągłego procesu ustalania norm, zostanie szczególnie docenione. Działanie w tym zakresie może obejmować zestawienie dostępnych informacji z uzupełniającymi wynikami badań laboratoryjnych i terenowych, które będą wspierać proces opracowywania norm i prace istniejących komitetów normalizacyjnych.

c) Działania na rzecz przejścia na mobilność zeroemisyjną (w transporcie drogowym)

Nabór w ramach LIFE 2022 dotyczy w szczególności projektów ukierunkowanych na mobilność zeroemisyjną,⁸ które przyczyniają się do wdrażania Planów Zrównoważonej Mobilności Miejskiej i określonych działań, przewidzianych w Strategii na Rzecz Zrównoważonej i Inteligentnej Mobilności, prowadzące do znacznego obniżenia (w ramach projektu) zależności od paliw kopalnych.

Konieczne jest wykorzystanie wszystkich narzędzi polityki:

- 1) środków na rzecz znaczącego ograniczenia obecnej zależności od paliw kopalnych;
- 2) zdecydowanego działania na rzecz przestawienia większych obszarów działania na bardziej zrównoważone formy transportu i wzorce mobilności;
- 3) internalizacji kosztów zewnętrznych.

W przypadku transportu drogowego, jakkolwiek szybko się on rozwija, udział pojazdów zeroemisyjnych i generujących zero zanieczyszczeń we flocie jest dziś zdecydowanie zbyt niski. Normy w zakresie emisji CO₂, zanieczyszczeń powietrza oraz zasady zamówień publicznych pozostaną kluczowymi czynnikami kształtującymi politykę przejścia na mobilność zeroemisyjną w transporcie drogowym, a poprzez zwiększoną podaż pojazdów zeroemisyjnych, osiągnięcie celu zrównoważonej mobilności stanie się mniej kosztowne dla wszystkich.

Należy dążyć do upowszechniania flot i usług zeroemisyjnych, co poprawi ich jakość z punktu widzenia użytkowników, przyczyni się do wzrostu korzyści skali oraz do tworzenia ekosystemu, m.in. poprzez rozwój/ restrukturyzację sektora komponentów.

Projekty, które zostaną wybrane, mogą dotyczyć między innymi następujących tematów i innowacji:

- Infrastruktura dedykowana dla pojazdów i mobilności zeroemisyjnej, w tym szybkie i superszybkie punkty ładowania zarówno pojazdów lekkich, jak i ciężkich z opcją magazynowania energii lub bez tej opcji; Należy zwrócić uwagę na fakt, że wprowadzanie infrastruktury dla paliw alternatywnych na dużą skalę jest już objęte Instrumentem Infrastruktura Paliw Alternatywnych w ramach Instrumentu „Łącząc Europę” - Program transportu⁹;
- Punkty tankowania wodoru 700 bar, włącznie z zieloną produkcją wodoru;
- Eliminacja barier technicznych zagrażających wspólnemu rynkowi UE,

8 zob. definicje „zeroemisyjnego pojazdu ciężkiego” i „niskoemisyjnego pojazdu ciężkiego” w Rozporządzeniu (UE) 2019/1242 oraz definicje „zero- i niskoemisyjnego pojazdu” w Rozporządzeniu (UE) 2019/631. W szczególności, za pojazdy zeroemisyjne uznaje się pojazdy napędzane wyłącznie energią elektryczną i wodorem.

9 https://cinea.ec.europa.eu/funding-opportunities/calls-proposals/cef-transport-alternative-fuels-infrastructure-facility-call-proposal_en

Dotacje UE: Dokument zaproszenia (LIFE): V2.0 - 13 maja 2022 r.

w formie wymagań w zakresie szczegółowych krajowych warunków technicznych;

- Inteligentne systemy ładowania, tzn. wprowadzenie inteligentnego i dwukierunkowego ładowania, co pozwoli znacząco ograniczyć inwestycje w sieci energetyczne i przyczyni się do integracji systemu energetycznego,
 - Projekty ograniczające znacznie intensywność energetyczną transportu i mobilności dzięki nowym usługom zeroemisyjnym, zastępujące modele bazujące na prywatnej własności samochodów;
 - Działania wykorzystujące możliwości cyfryzacji w celu zmaksymalizowania ogólnej skuteczności systemu energetycznego oraz poboru energii odnawialnej generowanej lokalnie;
 - Inicjatywy ukierunkowane na tworzenie jednoznacznej synergii z siecią energetyczną, a w szczególności z Transeuropejskimi Sieciami Energetycznymi (TEN-E);
- d) Dekarbonizacja form transportu innych niż transport drogowy, sprzyjających intermodalności i przesunięciom międzygałęziowym

Zgodnie z ustawodawstwem unijnym, wszystkie formy transport muszą przyczyniać się do ograniczania związanej z nimi emisji gazów cieplarnianych. Wszystkie formy transportu na duże odległości, włącznie z transportem lotniczym, kolejowym i morskim, stoją przed wyzwaniem ograniczenia zależności od paliw kopalnych i źródeł energii, jak i nieustającej konieczności poprawy efektywności i zwiększania niezawodności świadczonych usług przy jednoczesnym zwiększaniu elastyczności wyboru środków transportu.

Środki już wdrożone i planowane w ramach pakietu Fit for 55 są ukierunkowane na przekształcanie wszystkich form transportu w celu uzyskania neutralności klimatycznej zarówno w kontekście popytu, jak i podaży. Projekty w zakresie form transportu innych niż transport drogowy oraz transportu intermodalnego powinny stać się czynnikiem napędowym dla wdrażania takich środków strategicznych, przyczyniając się we własnym obszarze interwencji do znaczącego zmniejszenia zależności od paliw kopalnych.

Autorów wniosków zachęca się do analizy rozwiązań, które pozwolą uzyskać poprawę w jednym lub wielu z następujących obszarów: innowacje technologiczne; aspekty operacyjne; umiejętności i potrzeby w zakresie ich rozwoju; struktury organizacyjne i modele biznesowe; przepływy informacji.

Opcje technologiczne ograniczające zużycie energii w celu świadczenia usług transportowych. Do przykładów należą: zmniejszenie masy, poprawa wydajności systemów napędu, właściwości aerodynamicznych i hydrodynamicznych oraz zrównoważone współczynniki recyklingu infrastruktury energetycznej i instalacji magazynowania energii.

Aspekty operacyjne w kontekście węzłów (portów i lotnisk). Do przykładów należą: rozwiązania ukierunkowane na optymalizację wydajności, bazujące na narzędziach monitorowania i prognozowania, systemy ładowania modułowego, bazujące na profilach wpływu na środowisko oraz emisji, popularyzacja bardziej zrównoważonej i zróżnicowanej oferty usług transportu pasażerskiego i towarowego, jak i transportu personelu.

Rozwiązania intermodalne z wykorzystaniem koncepcji synchronizacji na szerszą skalę w celu zoptymalizowania środków i tras transportu, na przykład, elastyczne rezerwacje usług, zintegrowana wymiana danych oraz elastyczność doboru gałęzi transportu. Szczególny nacisk kładzie się na projekty ukierunkowane na rozwiązania interoperacyjne, które przyczyniają się do eliminowania barier technicznych, które stoją na przeszkodzie wdrożeniu koncepcji unijnego wspólnego rynku, jak również projekty umożliwiające synergii z sieciami TEN-T i TEN-E.

Wdrażaniu nisko- i zeroemisyjnych rozwiązań transportowych na szerszą skalę musi towarzyszyć możliwość przekazania odpowiednich kwalifikacji oraz przekwalifikowania siły roboczej, co powinno stanowić integralną część proponowanych projektów.

2. Działania, które poprawiają funkcjonowanie Systemu Handlu Emisjami i mają wpływ na produkcję przemysłową o wysokim zużyciu energii i emisji gazów cieplarnianych.

Aby osiągnąć cele, określone w postanowieniach Europejskiego Prawa o Klimacie¹⁰, które nadało formę prawną celom określonym w treści Europejskiego Zielonego Ładu dla gospodarki i społeczeństwa Europy, przewidującym osiągnięcie neutralności klimatycznej do roku 2050, włącznie z celem pośrednim ograniczenia emisji gazów cieplarnianych netto o co najmniej 55% do roku 2030, w porównaniu z poziomem z roku 1990, niezbędne są znaczące nakłady inwestycyjne na innowacje przemysłowe i zakłady demonstracyjne. W tym kontekście, program LIFE oferuje wsparcie dla programów rozwoju i wdrażania zaawansowanych i przełomowych metod produkcji, charakteryzujących się niską emisją dwutlenku węgla, oraz rozwiązań, które mają ograniczać wykorzystanie surowców pierwotnych. Mają one kluczowe znaczenie dla utrzymania konkurencyjności przemysłu unijnego przy jednoczesnej realizacji celów klimatycznych.

Wnioski będą ukierunkowane na **sektory energochłonne (EII)** oraz **ich łańcuchy dostaw**, a w szczególności, na te branże, które mogą być narażone na **znaczne ryzyko ucieczki emisji**.

Dlatego też **priorytetową rolę odegrają projekty ukierunkowane na rozwój i demonstrację innowacyjnych i efektywnych kosztowo technologii i procesów**, z celem redukcji intensywności emisji gazów cieplarnianych¹¹ of przez zakłady produkcyjne i przetwórcze. Wnioskodawcy chcący realizować projekty w tym obszarze powinni rozważyć ich następujące aspekty kluczowe:

- **Wnioski w obszarze EII powinny dotyczyć projektów, rozwoju i wdrażania rozwiązań innowacyjnych**, głównie w formie programów demonstracyjnych o długofalowym efekcie, m. in. w realnych środowiskach przemysłowych. Projekt powinien oferować wykonalne z ekonomicznego punktu widzenia rozwiązania, procesy i technologie, nowe surowce lub produkty, które umożliwią znaczące zmniejszenie intensywności emisji GHG. Wnioskodawców zachęca się do podejmowania działań, które przyczynią się do ewolucji Najlepszych Dostępnych Technik¹². Inwestycje powinny przybliżać UE do działalności neutralnej klimatycznie.
- **Działania mają rozpoczynać się co najmniej od Poziomu Gotowości Technologii 4-5 i osiągnąć docelowo poziom Gotowości Technologii 8-9.** Wnioskodawcy mogą proponować działania przygotowawcze w rodzaju opracowania strategii i wstępnych studiów wykonalności w zakresie innowacyjnych rozwiązań, pod warunkiem, że zostaną one wykorzystane do opracowania konkretnych działań podlegających wdrożeniu w ramach projektu. Działania mają być realizowane przez poszczególne branże przemysłu przy wsparciu partnerów i dostawców technologii.
- Rozwiązania, które sprzyjają odzyskiwaniu, recyklingowi i ponownemu wykorzystaniu odpadów, co pozwoli ograniczyć zużycie i przetwarzanie surowców pierwotnych, związane z intensywną emisją CO₂, w branżach energochłonnych. Projekty, które łączą działania na rzecz zwiększenia wydajności odbioru i sortowania z odzyskiwaniem, recyklingiem i ponownym wykorzystaniem odpadów mogą się kwalifikować, jednak projekty skupiające się wyłącznie na odbiorze i/lub sortowaniu odpadów należy składać w ramach podprogramu LIFE Gospodarka o obiegu zamkniętym.
- Wnioski mogą obejmować **szereg różnorodnych rozwiązań i procesów technologicznych** o potencjalnie szerokim zastosowaniu, lub łączyć różne technologie i procesy, należące do różnych sektorów. Wnioskodawców zachęca się do wdrażania współpracy pomiędzy poszczególnymi sektorami przemysłowymi,

¹⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32021R1119>

¹¹ Stosunek bezpośrednich emisji GHG do jednostek wyjściowych danej działalności

¹² Najlepsze dostępne techniki opisują odpowiednie Dokumenty Referencyjne Dotyczące Najlepszych Dostępnych Technik, przy czym techniki te są zgodne z wartościami odniesienia, określonymi w treści Decyzji o Wskaźnikach. <http://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference>

Dotacje UE: Dokument zaproszenia (LIFE): V2.0 - 13 maja 2022 r.

- a w miarę możliwości - do poszukiwania synergii, m.in. możliwości dofinansowania w ramach odpowiednich krajowych lub regionalnych programów badań, innowacji lub klimatu i/lub skumulowanego finansowania.
- Projekty powinny promować przenoszalność opracowanych technologii, procesów lub produktów wewnątrz sektora, lub ewentualnie do innych sektorów.
 - Projekty powinny też wzmocnić pozycję Europy jako lidera przemysłu w obszarze zaawansowanej produkcji i przetwórstwa i sprzyjać tworzeniu miejsc pracy, szczególnie w małych i średnich przedsiębiorstwach, oraz otwierać nowe perspektywy rynkowe w tym obszarze.

3. Zwiększenie potencjału produkcji i wykorzystania energii odnawialnej oraz poprawa efektywności energetycznej (o ile projekt nie należy do zakresu podprogramu Przejście na Czystą Energię).

Temat łagodzenie Zmian Klimatu może obejmować działania związane z efektywnością energetyczną i energią odnawialną, które nie odnoszą się do konkretnych wymogów określonych w dokumencie naboru dla podprogramu LIFE Przejście na Czystą Energię.

Nabór w ramach LIFE 2022 jest ukierunkowany w szczególności na projekty, których celem jest:

RePowerEU - Produkcja biogazu i biometanu z odpadów i pozostałości z procesów

Projekty, które przyczyniają się do propagowania tych rozwiązań w biznesie oraz demonstracja innowacyjnych metod zrównoważonej produkcji biogazu i biometanu z wykorzystaniem odpadów i pozostałości z procesów. Kategoria ta może obejmować zarówno projekty bazujące na rozkładzie beztlenowym, jak i na gazyfikacji biomasy, pod warunkiem, że wykorzystano w nich strumienie odpadów i pozostałości oraz spełniają one wymogi zrównoważonego rozwoju i redukcji emisji gazów cieplarnianych zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001. Projekty mają obejmować łańcuch dostaw od momentu powstania odpadów lub pozostałości aż po produkcję i wykorzystanie biogazu. W miarę możliwości, projekty powinny przewidywać wzbogacanie biometanu oraz wprowadzanie go do sieci gazowej, co pozwoli zmniejszyć zależność od gazu ziemnego. Jeśli nie jest to możliwe, projekty powinny koncentrować się na możliwości zastąpienia innych paliw kopalnych biogazem.

Metan to drugi po dwutlenku węgla (CO₂) najważniejszy gaz cieplarniany, który przyczynia się do zmian klimatu. Ograniczenie emisji metanu jest więc kluczowe dla osiągnięcia celu klimatycznego na rok 2030 oraz neutralności w stosunku do klimatu do roku 2050. W strategii dotyczącej metanu,¹³ Komisja przedstawiła szeroko zakrojone ramy polityki, łączące działania w sektorach energetycznym, rolnym oraz odpadów, które odpowiadają za niemal całość antropogenicznych emisji metanu.

4. Opracowanie praktyk z zakresu gospodarowania na morzu i lądzie, które mają wpływ na emisję eliminację emisji, ochronę i poprawę stanu naturalnych pochłaniaczy dwutlenku węgla.¹⁴

Sektor lądowy ma do odegrania ważną rolę w związku z realizacją ambitnych unijnych celów łagodzenia klimatu. Może przyczynić się do ich realizacji poprzez: zwiększenie potencjału magazynowania i wychwytywania dwutlenku węgla, obniżenie emisji, oraz dostarczanie do innych sektorów

13 COM(2020) 663 wersja ostateczna

14 **Tworzenie infrastruktury wychwytywania i magazynowania dwutlenku węgla nie należy do zakresu programu LIFE i podlega dofinansowaniu w ramach innych Programów UE** (w tym Instrumentu „Łącząc Europę” w związku z rurociągami przesyłowymi CO₂ lub Funduszu Innowacyjnego).

Nabór: LIFE-2022-SAP-CLIMA — Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich- Projekty dotyczące działań standardowych (SAP)

Dotacje UE: Dokument zaproszenia (LIFE): V2.0 - 13 maja 2022 r.

biosurowców odnawialnych o zamkniętym cyklu życia, charakteryzujących się mniejszą intensywnością emisji GHG w porównaniu z surowcami kopalnymi. Cele w tym zakresie muszą być realizowane w synergii z innymi istotnymi założeniami gospodarki lądowej, takimi, jak adaptacja do zmian klimatu czy ochrona różnorodności biologicznej.

W kontekście europejskiego Zielonego Ładu, Komisja zaproponowała przyjęcie ambitniejszych celów w ramach głównych instrumentów walki ze zmianami klimatu, aby dostosować je do nowego celu UE na rok 2030, zakładającego redukcję emisji netto o co najmniej 55%¹⁵; zakres zmian objął podwyższenie celów krajowych w treści ustawodawstwa klimatycznego, które ma znaczenie dla sektora lądowego, takiego, jak Rozporządzenie w sprawie wspólnego wysiłku redukcyjnego (które obejmuje emisje z rolnictwa) oraz Rozporządzenie w sprawie włączenia emisji i pochłaniania gazów cieplarnianych w wyniku działalności związanej z użytkowaniem gruntów, zmianą użytkowania gruntów i leśnictwem do ram polityki klimatyczno-energetycznej (LULUCF). Dodatkowo, komunikat Komisji w sprawie zrównoważonego obiegu węgla¹⁶ obejmuje plan działań na rzecz promowania koncepcji rolnictwa regeneracyjnego - ekologicznego modelu gospodarki, w ramach którego nagradza się zarządców gruntów za poprawę praktyk gospodarowania gruntami, prowadzącą do sekwestracji dwutlenku węgla w ekosystemach i ograniczania emisji dwutlenku węgla do atmosfery. Następnie, w roku 2022, Komisja złoży propozycję wprowadzenia mechanizmu certyfikacji usuwania dwutlenku węgla.

W kontekście tych narzędzi polityki, Projekty dotyczące działań standardowych w tym obszarze interwencji powinny być zgodne zarówno z podwyższonym celem UE ograniczenia emisji, jak i z celem dostarczenia poszczególnym uczestnikom zachęt finansowych w związku z sekwestracją dwutlenku węgla w sektorze lądowym.

Nabór w ramach LIFE 2022 dotyczy w szczególności , projektów realizowanych w następujących obszarach:

- Praktyki, które sprzyjają pochłanianiu dwutlenku węgla przez glebę i biomasę (np. lepsze zarządzanie lasami, zalesianie i odbudowa obszarów leśnych);
- Praktyki, które sprzyjają ochronie istniejących zasobów węgla w glebie i biomasie (np. odbudowa torfowisk);
- Wykorzystanie zgromadzonej biomasy w produktach o długim cyklu życia, aby zapewnić długoterminowe magazynowanie dwutlenku węgla (np. produkcja i promocja drewnianych materiałów budowlanych);
- Praktyki ograniczające emisję gazów innych niż CO₂ w rolnictwie (np. zrównoważone zarządzanie żywym inwentarzem i gospodarowanie nawozem naturalnym, rolnictwo precyzyjne).

W ramach promowania upraw sprzyjających pochłanianiu dwutlenku węgla przez glebę, zaleca się stanowczo, aby projekty uwzględniały jeden lub więcej spośród następujących elementów:

- Rozwój i wykorzystanie narzędzi monitorowania GHG na poziomie poszczególnych działek gruntu, aby zapewnić solidne udokumentowanie wpływu na klimat;
- Zaangażowanie władz państwowych w integrowanie informacji gromadzonych w drodze monitorowania działek w ramach wydzielonych przestrzennie baz danych na poziomie regionalnym lub krajowym (np. wykazy GHG, wdrażanie WPR itd.).
- Opracowanie modelu biznesowego wynagradzania poszczególnych uczestników w wyniku stosowania przyjaznych dla klimatu praktyk zarządzania gruntami (np. sprzedaż certyfikatów emisji dwutlenku węgla lokalnym interesariuszom lub podmiotom łańcucha wartości), najlepiej z dodatkowymi nagrodami w związku z istotnymi aspektami adaptacji lub korzyści towarzyszących z zakresu różnorodności biologicznej.

Zaangażowanie organów zarządzających wdrażaniem Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), aby zagwarantować zwiększenie skali zastosowania zastosowanej w projekcie metodologii pochłaniania dwutlenku węgla przez glebę w ramach krajowych Planów Strategicznych WPR będzie dodatkowym atutem.

15 Ambitniejszy cel klimatyczny Europy do 2030 r. Inwestowanie w przyszłość neutralną dla klimatu z korzyścią dla obywateli (COM(2020) 562 wersja ostateczna).

16 COM(2021) 800, <https://europa.eu/!6pdNpk>

Oczekiwane efekty

Oczekuje się, że wnioskodawcy zdefiniują, obliczą, objaśnią i osiągną oczekiwane efekty opisane w kryterium „Efekty” (patrz punkt 9) w zakresie.

Wszystkie projekty LIFE objęte będą obowiązkiem zgłaszania spodziewanych wyników i efektów z uwzględnieniem Kluczowych Wskaźników Efektywności (KPI) LIFE. KPI przyczynią się do oceny wpływu projektu LIFE na poziomie środowiskowym, ale także społeczno-ekonomicznym (np. poprzez działania ukierunkowane na lokalną gospodarkę i populację). Proszę zapoznać się ze wskaźnikami podanymi w Części C wniosku eGrant i określić ich wartość, podając oczekiwane efekty projektu. W trakcie realizacji projektu wnioskodawca zostanie poproszony o uszczegółowienie podanych informacji.

Poziom dofinansowania

Projekty dotyczące działań standardowych (SAP) - maksymalny poziom dofinansowania to 60%.

LIFE-2022-SAP-CLIMA-CCA - Dostosowanie się do zmian klimatu

Cele:

Zmiana klimatu ma daleko idące skutki od bezprecedensowych pożarów lasów, fal upałów i suszy lub innych ekstremalnych warunków pogodowych po postępujące powoli procesy w rodzaju pustynnienia, utraty różnorodności biologicznej, zakwaszenia oceanów czy podniesienia poziomu wód morskich.

Projekty należące do tego obszaru powinny przyczyniać się do

- zapewnienia ciągłej poprawy potencjału adaptacyjnego, zwiększania odporności i ograniczania ekspozycji na zmiany klimatu, zgodnie z art. 5 Europejskiego Prawa o Klimacie¹⁷
- realizacji długoterminowej wizji **nowej Strategii UE na rzecz adaptacji do zmian klimatu**,¹⁸ zgodnie z którą w roku 2050 UE stanie się odpornym na zmiany klimatu społeczeństwem w pełni przygotowanym na nieuchronne skutki tych zmian.

W sensie bardziej precyzyjnym, projekty w ramach tego naboru powinny wspierać cele określone w strategii poprzez:

- **bardziej inteligentną adaptację** (poprawa stanu wiedzy, zarządzanie niepewnościami i działania na rzecz szerzenia wiedzy o adaptacji na podstawie solidnych danych i narzędzi oceny ryzyka, dostępnych dla wszystkich);
- **bardziej systemową adaptację** (włączenie kwestii odporności na zmiany klimatu we wszystkie istotne obszary polityki, ponieważ zmiana klimatu wpływa na wszystkie poziomy funkcjonowania społeczeństwa i sektory gospodarki);
- **przyspieszenie adaptacji** (opracowywanie i wdrażanie rozwiązań adaptacyjnych, które pozwolą nam na adaptację szybszą i pełniejszą).

Ponadto, należy unikać **nieprawidłowej adaptacji**, tzn. adaptacji działań lub praktyk ukierunkowanych na grupy ludzi, które mogą w rezultacie narazić je na skutki zmiany klimatu w stopniu większym, niż do tej pory, teraz lub w przyszłości.

¹⁷ Rozporządzenie (UE) 2021/1119 z dnia 30 czerwca 2021 r. (Europejskie Prawo o Klimacie).

¹⁸ Budując Europę odporną na zmianę klimatu - nowa Strategia w zakresie przystosowania do zmiany klimatu (COM/2021/82 wersja ostateczna).

Aby przyczynić się do realizacji tych celów, projekty powinny wykazywać się **jasną i przekonującą logiką interwencji**, określającą szczegółowo:

- specyficzne **ryzyka i zagrożenia związane ze zmianą klimatu** i wymagające działania,
- **trwałość proponowanych opcji i metod adaptacji**, tak, aby zminimalizować zidentyfikowane ryzyka i słabe punkty;
- **wdrożenie** tych opcji i metod **w okresie realizacji projektu**¹⁹, oraz
- **monitorowanie i ocenę** wyników, także po zakończeniu realizacji projektu.

Aby uzyskać więcej wytycznych na temat metodologii adaptacji, wnioskodawcy powinni stanowczo zapoznać się z **Narzędziem Wsparcia Adaptacji** na portalu internetowym Climate-ADAPT²⁰.

Wreszcie, nabór LIFE 2022 jest skierowany do twórców projektów, które

- umożliwiają synergię z Misją UE „Adaptacja do zmian klimatu”²¹, Planem w zakresie celów klimatycznych na rok 2030²², unijnym Porozumieniem Burmistrzów²³, Europejskim Paktem na rzecz Klimatu²⁴, strategią różnorodności biologicznej na rok 2030²⁵, zarządzaniem ryzykiem związanym z klęskami żywiołowymi²⁶ lub innymi istotnymi narzędziami polityki i inicjatyw w ramach europejskiego Zielonego Ładu²⁷;
- obejmują współpracę z sektorem prywatnym, miastami, sieciami miast, związkami, organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, instytucjami edukacyjnymi i organizacjami, które zajmują się badaniami i innowacją;
- mobilizują dodatkowe źródła finansowania inwestycji w zakresie adaptacji i odporności.

Obszary interwencji:

1. Kształtowanie polityki adaptacyjnej oraz strategii i plany adaptacji

Projekty ukierunkowane na ten obszar powinny wspierać organy krajowe, regionalne i lokalne w kształtowaniu i ulepszaniu skutecznej, opartej o dane naukowe polityki i strategii adaptacji. W odniesieniu do wszystkich szczebli polityki i sektorów, program LIFE 2022 koncentruje się w szczególności na projektach, które

- wspierają współpracę ponad granicami w ramach makroregionalnych sieci współpracy we wdrażaniu strategii,²⁸ oraz strategii na rzecz basenów morskich i innych strategii morskich²⁹,

19 Projekty, w ramach których opracowano metody adaptacji i narzędzia wsparcia podejmowania decyzji powinny obejmować nie tylko ich przetestowanie, ale także wdrożenie w trakcie realizacji projektu.

20 <https://climate-adapt.eea.europa.eu/knowledge/tools/adaptation-support-tool>

21 https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/adaptation-climate-change-including-societal-transformation_en

22 https://ec.europa.eu/clima/policies/eu-climate-action/2030_ctp_en

23 <https://www.covenantofmayors.eu/>

24 https://ec.europa.eu/clima/policies/eu-climate-action/pact_en

25 https://ec.europa.eu/environment/strategy/biodiversity-strategy-2030_en

26 https://ec.europa.eu/echo/what/civil-protection/european-disaster-risk-management_en

27 Europejski Zielony Ład/ COM/2019/640 wersja ostateczna)

28 https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/macro-regional-strategies

29 https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/sea_basins_en

Dotacje UE: Dokument zaproszenia (LIFE): V2.0 - 13 maja 2022 r.

programach dofinansowania w ramach inicjatywy Interreg oraz na możliwościach współpracy i łączności w oparciu o Wspólną Politykę Rolną;

- wspierają wdrażanie krajowego cyklu polityki adaptacyjnej oraz weryfikację krajowych lub regionalnych strategii i planów adaptacji
- promują wymianę i wdrażanie dobrych praktyk i rozwiązań wspólnych problemów adaptacyjnych pomiędzy najbardziej oddalonymi regionami i ich sąsiadami;
- wzmacniają stosowanie kluczowych zasad zarządzania ryzykiem klimatu, aby zapewnić spójność polityki (ryzyko klimatu zostało uwzględnione w istniejących regulacjach i finansowaniu; istniejące ryzyko ogranicza się poprzez budowanie odporności, zapobieganie i przygotowanie; zarządzanie ryzykiem rezydującym).

2. Najnowocześniejsze narzędzia i rozwiązania w zakresie adaptacji

Brak dostępu do wykonalnych rozwiązań to jedna z głównych barier adaptacji. Systemy podejmowania decyzji w zakresie odporności na zmiany klimatu i rozwiązania umożliwiające szybkie reagowanie, skierowane do decydentów i praktyków adaptacji muszą stać się bardziej dostępne, a tempo ich absorpcji musi wzrosnąć. Monitorowanie, sprawozdawczość i ewaluacja to kluczowe elementy odporności, umożliwiające mierzenie postępów adaptacji.

Dlatego w ramach programu LIFE 2022 preferowane będą projekty ukierunkowane na ulepszenie, promowanie i zwiększanie skali:

- stosowania najnowocześniejszych narzędzi i rozwiązań w zakresie modelowania adaptacji, oceny ryzyka, zarządzania i wsparcia procesów podejmowania decyzji;
- monitorowania, sprawozdawczości i oceny adaptacji;
- narzędzi oceny projektów ex-ante w celu lepszej identyfikacji współwystępujących korzyści i pozytywnego wpływu projektów adaptacji i zapobiegania na gospodarkę

Opracowane narzędzia należy wykorzystać podczas wdrażania projektu.

3. Rozwiązania wykorzystujące zasoby przyrodnicze w zarządzaniu obszarami lądowymi przybrzeżnymi i morskimi

Wdrażanie rozwiązań wykorzystujących zasoby przyrodnicze na dużą skalę zwiększyłoby odporność na zmiany klimatu i przyczyniłoby się do realizacji wielu celów Zielonego Ładu.

Zielone i błękitne infrastruktury to wielofunkcyjne środki typu „no-regret”, które generują jednocześnie korzyści środowiskowe, społeczne i gospodarcze oraz przyczyniają się do budowy odporności na zmiany klimatu. Należą do nich ochrona i odbudowa terenów podmokłych, torfowisk, ekosystemów przybrzeżnych i morskich; rozwijanie błękitnej i zielonej infrastruktury miejskiej; lub zrównoważone zarządzanie obszarami leśnymi i uprawowymi.

Nabór wniosków w ramach LIFE 2022 jest ukierunkowany na projekty, które wspierają wdrażanie wykonalnych, rozwiązań wykorzystujących zasoby przyrodnicze w zakresie adaptacji, zarządzania obszarami lądowymi, przybrzeżnymi i morskimi, na przykład, projekty, które:

- obejmują opracowanie i wdrożenie niezbędnych ocen, wytycznych, budowanie potencjału i właściwe strategie i produkty finansowe;

Dotacje UE: Dokument zaproszenia (LIFE): V2.0 - 13 maja 2022 r.

- umożliwiają kwantyfikację korzyści płynących z zastosowania rozwiązań wykorzystujących zasoby przyrodnicze i lepiej przekazują je decydom i praktykom na wszystkich szczeblach, aby zapewnić ich absorpcję;
- generują większe inwestycje w rozwiązania naturalne z korzyścią dla adaptacji, łagodzenia, ograniczania ryzyka klęsk żywiołowych, różnorodności biologicznej i zdrowia;
- działają w synergii ze strategiami pochłaniania dwutlenku węgla przez glebę, wspierając w ten sposób pochłanianie dwutlenku węgla na lądzie.

4. Adaptacja miast i regionów do zmian klimatu

Szczegół lokalny stanowi podstawę adaptacji; jakkolwiek zmiana klimatu wpływa na regiony i obywatele Europy bezpośrednio, ich ekspozycja i stopień narażenia na wpływ klimatu są nierówne, nierzadko zaś pogarszają sytuację w zakresie już istniejących nierówności i zagrożeń. Dlatego obszar ten poświęcono wyłącznie projektom lokalnym i regionalnym, które sprzyjają zwiększaniu odporności lokalnej, indywidualnej i sprawiedliwej.

Projekty LIFE 2022 w tym zakresie powinny wdrażać działania pilotażowe, promować i przekazywać strategię i rozwiązania w obszarze adaptacji miast i regionów do zmiany klimatu, i obejmują np. projekty, które:

- wzmacniają odporność w sposób sprawiedliwy i godziwy, tak, aby koszty i korzyści adaptacji do zmian klimatu były ponoszone na równi przez szeroką rzeszę odbiorców;
- wspierają absorpcję lokalną danych, rozwiązań cyfrowych i inteligentnych związanych z adaptacją do zmian klimatu w oparciu o inicjatywy i instrumenty w rodzaju europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz inteligentnych miast i społeczności,³⁰ Programu Cyfrowa Europa, Horyzont Europa i inicjatywy Wyzwania dla miast inteligentnych^{31 32 33};
- wspierają inicjatywy z zakresu edukacji, szkoleń i zmiany kwalifikacji oraz strategię dywersyfikacji gospodarczej, ukierunkowane na tworzenie zielonych miejsc pracy;
- współpracują i bazują na Porozumieniu Burmistrzów i Koalicji na rzecz Edukacji dla Klimatu.

5. Uodparnianie na zmianę klimatu i odporność infrastruktury i budynków

Środowisko budynków podobnie jak sieci transportowe i energetyczne, bezpieczeństwo, telekomunikacja, ochrona zdrowia, infrastruktury obiektów wodnych i ściekowych lub budynki które charakteryzuje się długim cyklem życia i wysokimi kosztami inwestycyjnymi oraz kosztami utrzymania. Sektor ten musi stawić czoła występującym i prognozowanym ekstremalnym warunkom pogodowym, jak i skutkom globalnego ocieplenia. Nowa Strategia UE na rzecz adaptacji do zmian klimatu obejmuje więc konkretne działania na rzecz dalszej aktualizacji szeroko zakrojonego przewodnictwa UE w zakresie uodparniania na zmianę klimatu dla potrzeb nowych, kluczowych projektów infrastrukturalnych,^{32,33} kontynuację działań w zakresie normalizacji na szczeblu UE oraz dalsze przygotowywanie środowiska budowlanego Europy na skutki zmiany klimatu.

W tym kontekście, projekty ukierunkowane na ten obszar interwencji powinny wprowadzać, wdrażać i promować rozwiązania w zakresie uodparniania na zmianę klimatu i zwiększania odporności budynków i infrastruktury, m.in. poprzez

30 <https://smart-cities-marketplace.ec.europa.eu/>

31 <https://www.intelligentcitieschallenge.eu/>

32 Obwieszczenie Komisji „Wytyczne techniczne w zakresie uodparniania infrastruktury na zmianę klimatu w latach 2021-2027”, publikacja w D. Urz. UE, OJ C373, 16.9.21, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:C:2021:373:TOC>

33 SWD(2020) 330 wersja ostateczna https://ec.europa.eu/echo/news/european-commission-publishes-new-report-disaster-risks-eu_en

wykorzystanie błękitnej i zielonej infrastruktury oraz rozwiązań naturalnych.

W ramach naboru LIFE 2022 wybrane zostaną projekty ukierunkowane na ten cel, jak również projekty zorientowane na:

- synergie z szerszym zakresem działań na rzecz zapobiegania i ograniczania ryzyka klęsk żywiołowych;
- włączanie zagadnień odporności na zmianę klimatu w zakres kryteriów mających zastosowanie do budowy i modernizacji budynków i infrastruktury, włącznie ze współpracą z organizacjami normalizacyjnymi w celu uodpornienia norm (np. krajowych i regionalnych kodeksów budowlanych i załączników krajowych do Eurokodów);
- włączenie zagadnień ryzyka klimatu w ocenę odporności klimatycznej w aktualnych i przyszłych warunkach klimatycznych istniejącego środowiska budowlanego, tzn. infrastruktury i budynków itd. - włącznie z uwzględnieniem zmian klimatu w odpowiednie procesy krajowe w zakresie ocen środowiskowych.³⁴

6. Rozwiązania w zakresie adaptacji dla rolników, leśników, zarządców obszarów Natura 2000 i innych zarządców obszarów lądowych

Zmiana klimatu będzie miała daleko idące skutki i zwiększy ryzyka dla rolnictwa, gospodarki leśnej oraz Natura 2000 i innych obszarów zarządzania gruntami, zarówno z powodu rosnącej częstotliwości i nasilenia ekstremalnych warunków pogodowych, jak i powolnych procesów w rodzaju pustynnienia, utraty różnorodności biologicznej, zakwaszenia wód oceanicznych czy podnoszenia się poziomu morza.

Projekty ukierunkowane na ten obszar interwencji powinny więc wspomagać przyspieszenie wdrażania rozwiązań adaptacyjnych, które pomogą rolnikom, leśnikom, zarządcom obszarów Natura 2000 i innych obszarów lądowych w identyfikowaniu i wdrażaniu odpowiednich strategii adaptacyjnych.

Nabór w ramach LIFE 2022 promuje w szczególności na projekty, których celem jest:

- tworzą zachęty oraz wspierają wdrażanie rozwiązań naturalnych poprzez oceny, wytyczne i budowanie potencjału;
- propagują i wdrażają adaptacyjne, zwiększające odporność i ograniczające ryzyko związane z klimatem zalesianie, ponowne zalesianie i systemy zarządzania gospodarką leśną, włącznie z bliższymi naturze metodami tej gospodarki;
- zachęcają do lepszego wykorzystania różnorodności genetycznej i nieszkodliwych roślinnych zasobów genetycznych, m.in. poprzez rozszerzenie podaży odpowiedniego roślinnego materiału rozmnożeniowego oraz zachęcanie do ponadnarodowej produkcji i transferu nasion i sadzonek w oparciu o współpracę, poprzez aktywne polityki i działania;

³⁴ Obwieszczenie Komisji w sprawie wytycznych technicznych w zakresie uodparniania infrastruktury na zmianę klimatu w latach 2021-2027 (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:C:2021:373:TOC>) określa wytyczne w zakresie realizowania synergii, komplementarności, integracji i koordynacji działań na rzecz uodparniania klimatu z jednej strony oraz Strategicznymi Ocenami Oddziaływania na Środowisko (SEA) i Ocenami Oddziaływania na Środowisko (EIA) z drugiej strony.

Dotacje UE: Dokument zaproszenia (LIFE): V2.0 - 13 maja 2022 r.

- przyspieszają i ulepszają proces dostarczania, dostępność i absorpcję systemów wspierających podejmowanie decyzji w zakresie odporności na zmianę klimatu oraz doradztwa technicznego;
- promują rozwiązania zwiększające zdolność gleby do retencji wody, w szczególności poprzez procesy planowania uczestniczącego i zarządzania kształtowaniem krajobrazu;
- promują przejście na technologie i praktyki oszczędzania wody w rolnictwie w oparciu o strategię bazującą na wiedzy, zaawansowane technologiczne (np. rolnictwo precyzyjne), jak i rozwiązania naturalne;
- przewidują pilotowanie nowych modeli biznesowych i zachęt finansowych w zakresie wchłaniania dwutlenku węgla w glebę, co przynosi dodatkowe korzyści w kontekście adaptacji do zmiany klimatu.

7. Gospodarka wodna

Europa coraz częściej staje przed wyzwaniami nadmiaru lub niedoboru wody, a zmiana klimatu czyni wyzwanie dystrybucji zasobów wodnych jeszcze poważniejszym. Zapewnienie dostępności słodkiej wody w sposób zrównoważony ma fundamentalne znaczenie dla odporności na zmianę klimatu. Wymaga to zmian we wszystkich sektorach, jak i szerszego zastosowania rozwiązań naturalnych. Musimy także stanowczo ograniczyć zużycie wody i utrzymać jej jakość.

W tym kontekście, w ramach wspólnej strategii wdrażania ramowej dyrektywy wodnej i dyrektywy powodziowej, ten obszar interwencji promuje strategię i rozwiązania zapewniające stabilne i bezpieczne zasoby słodkiej wody wysokiej jakości, zapobieganie suszom, ograniczanie zużycia wody, ochronę i odbudowę terenów podmokłych i zapobieganie powodziom.

Nabór w ramach LIFE 2022 promuje w szczególności na projekty, których celem jest:

- zapewnienia odpornego na zmianę klimatu, zrównoważonego zużycia wody i gospodarki wodnej we wszystkich sektorach i ponad granicami poprzez poprawę koordynacji planów tematycznych i innych mechanizmów w rodzaju alokacji zasobów wodnych i pozwoleń wodnoprawnych;
- ograniczania zużycia wody poprzez zwiększanie wydajności produktów pod kątem zużycia wody, promowaniem efektywnego wykorzystania i oszczędzania wody oraz szerszego wdrożenia planów zarządzania suszami, jak również zrównoważonego użytkowania gleby i gruntów;
- stabilnego i bezpiecznego zasobu wody pitnej poprzez promocję włączania ryzyk zmiany klimatu w analizy ryzyka w obszarze gospodarki wodnej.

8. Gotowość na ekstremalne warunki pogodowe

Jakkolwiek przykłada się coraz większą wagę do znaczenia adaptacji, w wielu sprawozdaniach podkreślany jest brak przygotowania. Ekstremalne warunki pogodowe i ich skutki są niemal nieustannie obecne w mediach, a ich rosnąca intensywność i częstotliwość w związku ze zmianą klimatu pozostaje problemem w szczególności dla najbardziej oddalonych regionów UE³⁵, narażonych m.in. na występowanie huraganów. Jednak wiele miast europejskich musi również lepiej się przygotować np. na fale upałów i inne zagrożenia dla zdrowia związane z klimatem, jak i nasilone niszczenie budynków i infrastruktury.

35 Wyspy Kanaryjskie, Reunion, Gwadelupa, Martynika, Madera, Gujana Francuska, Azory, Majotta i Saint Martin.

Dotacje UE: Dokument zaproszenia (LIFE): V2.0 - 13 maja 2022 r.

W ramach naboru LIFE 2022 wybierane będą projekty, które przyczyniają się do lepszego przygotowania do wystąpienia ekstremalnych warunków pogodowych, w szczególności na szczeblu lokalnym, i generują rozwiązania adaptacyjne typu „no regret” o licznych korzyściach ubocznych, takie, jak rozwiązania naturalne czy środki zapobiegania wystąpieniu ryzyka klęsk żywiołowych.

9. Instrumenty finansowe, innowacyjne rozwiązania i współpraca publiczno-prywatna w zakresie danych ubezpieczeniowych i dotyczących strat

Udział nieubezpieczonych strat ekonomicznych, spowodowanych przez klęski żywiołowe związane ze zmianą klimatu wydaje się powiększać z powodu powolnego tempa adaptacji i częstszego występowania ekstremalnych warunków pogodowych. Dlatego istotne jest przeanalizowanie i promowanie zwiększenia objęcia państw członkowskich ubezpieczeniami od klęsk żywiołowych oraz promowanie krajowych programów ubezpieczeń tego rodzaju, które zachęcają użytkowników do inwestowania w adaptację.

Projekty w tym obszarze powinny zatem promować instrumenty finansowe i innowacyjne rozwiązania w zakresie ryzyk związanych z klimatem oraz współpracę publiczno-prywatną na rzecz ograniczenia udziału nieubezpieczonych strat ekonomicznych związanych z klimatem (w tym poprzez lepsze gromadzenie i dostęp do danych o stratach ekonomicznych w związku z klimatem).

Nabór w ramach LIFE 2022 promuje w szczególności na projekty, których celem jest:

- identyfikują i wdrażają najlepsze praktyki w zakresie instrumentów finansowych zarządzania ryzykiem;
- promują obejmowanie ubezpieczeniami od klęsk żywiołowych;
- umożliwiają wzmacnianie dialogu pomiędzy ubezpieczycielami, decydentami, władzami lokalnymi i regionalnymi oraz innymi interesariuszami;
- rozwijanie i promowanie innowacyjnych rozwiązań zwiększania dostępności **ubezpieczeń od klęsk żywiołowych**;
- rozwijanie i wdrażanie rozwiązań na rzecz poprawy procesów gromadzenia danych pod względem ich kompletności i szczegółowości.

Oczekiwane efekty

Oczekuje się, że wnioskodawcy zdefiniują, obliczą, objaśnią i osiągną oczekiwane efekty opisane w kryterium „Efekty” (patrz punkt 9) w zakresie.

Wszystkie projekty LIFE objęte będą obowiązkiem zgłaszania spodziewanych wyników i efektów z uwzględnieniem Kluczowych Wskaźników Efektywności (KPI) LIFE. KPI przyczynią się do oceny wpływu projektu LIFE na poziomie środowiskowym, ale także społeczno-ekonomicznym (np. poprzez działania ukierunkowane na lokalną gospodarkę i populację). Proszę zapoznać się ze wskaźnikami podanymi w Części C wniosku eGrant i określić ich wartość, podając oczekiwane efekty projektu. W trakcie realizacji projektu wnioskodawca zostanie poproszony o uszczegółowienie podanych informacji.

Poziom dofinansowania

Projekty dotyczące działań standardowych (SAP) - maksymalny poziom dofinansowania to 60%.

LIFE-2022-SAP-CLIMA-GOV - Zarządzanie i informacja w zakresie klimatu

Cele:

Zarządzanie i Informacja w zakresie Klimatu LIFE to obszar wspierania rozwoju, wdrażania, monitorowania i egzekwowania postanowień prawodawstwa i polityki UE w zakresie zmian klimatu w celu ich łagodzenia i/lub adaptacji do nich. Do tego zakresu należy zarządzanie poprzez zwiększanie potencjału podmiotów publicznych i prywatnych oraz angażowanie społeczeństwa obywatelskiego.

Działania, których wyłącznym celem jest zwiększanie świadomości określonych grup, uznaje się za niewystarczające dla osiągnięcia tych celów, dlatego nie są tu rekomendowane. Projekty w zakresie rozwijania narzędzi lub badań muszą obejmować konkretne działania, polegające na wdrażaniu tych narzędzi i badań w okresie trwania projektu.

Obszary interwencji:

1. Wsparcie funkcjonowania Europejskiego Paktu na rzecz Klimatu

W tym obszarze, wnioski złożone w ramach programu LIFE 2022, które przyczyniają się do wdrażania Europejskiego Paktu na rzecz Klimatu³⁶, , mają definiować i wdrażać, a także identyfikować istniejące inicjatywy, strategie i skuteczne metody zwiększania świadomości w zakresie klimatu na szczeblu lokalnym i regionalnym (a w odpowiednich przypadkach także krajowym i unijnym), które:

- są prowadzone niezależnie oraz są pozyskiwane lub identyfikowane zewnętrznie jako projekty istotne (przez strony trzecie), objęte wsparciem;
- dają społeczności lokalnej lub regionalnej głos oraz przestrzeń w celu projektowania nowych działań klimatycznych, wymiany informacji, wspierania zachowań i praktyk przyjaznych wobec klimatu (np. dialogi i okrągłe stoły, wspólne inicjatywy twórcze, laboratoria systemowej transformacji społecznej, kampanie świadomości);
- wspierają transformację społeczną poprzez wypełnianie luk środowiskowych, społecznych i ekonomicznych, z zastosowaniem innowacyjnych metod pracy.

Wiele organizacji i inicjatyw ze wszystkich segmentów społeczeństwa - niektóre w pełni ukształtowane, inne dopiero się rozwijające lub całkiem nowe - generuje cenny wkład w realizację Paktu na rzecz Klimatu i może przyczynić się do zwiększania świadomości swoich społeczności regionalnych lub lokalnych w zakresie klimatu. Projekty LIFE 2022 w tym obszarze mają wspierać i bazować na entuzjazmie, kreatywności, potencjale innowacyjności tych inicjatyw oraz mobilizować je i kierunkować pod parasolem Paktu na rzecz Klimatu i zawartych w nim zobowiązań.

Wnioski muszą wykazywać znaczący potencjał identyfikacji, rozwijania istniejących lub stymulacji nowych działań. W związku z tym, wnioskodawcy powinni stanowczo wykorzystać możliwość wsparcia finansowego na rzecz osób trzecich, formułując zarazem jasną wizję i zakres współpracy z tymi osobami. Wnioski mogą zawierać przykłady działań i tematów uznanych za istotne dla włączenia podmiotów w oparciu o spodziewane rezultaty, wpływ, innowacyjność i powtarzalność. Wnioskodawcy powinni już działać aktywnie oraz posiadać wiedzę w zakresie działań na rzecz klimatu.

Do obszarów interwencji mogą należeć np. sadzenie drzew, poprawa odporności na klimat istniejących plantacji i terenów zielonych; narzędzia retencji wody przez glebę i zielone dachy; mobilność i przestawianie się na przyjazne dla klimatu środki transportu; budynki i ich odporność na zmianę klimatu; adaptacja i łagodzenie zmian klimatu; zaangażowanie określonych grup, w tym mniej aktywnych segmentów społeczeństwa; przekazywanie wiedzy o klimacie w Dotacje UE: Dokument zaproszenia (LIFE): sposób kreatywny i

³⁶ https://ec.europa.eu/clima/policies/eu-climate-action/pact_en

innowacyjny, w tym poprzez grywalizację i obywatelskie projekty naukowe; narzędzia cyfrowe przyspieszające transformację; demokrację, finansowanie i nowe modele ekonomiczne na rzecz neutralności klimatycznej; edukacja i szkolenia.

2. Tworzenie zachęt do zmiany zachowań, upowszechnianie działań w zakresie obniżania emisji i efektywności zasobów i energii

Wdrażanie uzgodnionych krajowych strategii klimatycznych i energetycznych na rok 2030 oraz planów i strategii długoterminowych na rzecz osiągnięcia neutralności klimatycznej do roku 2050, jak również nowej unijnej strategii adaptacji do zmian klimatu wymaga promocji zmiany zachowań.

Jedną z metod jest tu poprawa zarządzania na wszystkich poziomach oraz we wszystkich zakresach zdolności podmiotów publicznych i prywatnych, a także społeczeństwa obywatelskiego do rozwijania, wdrażania, monitorowania i egzekwowania prawodawstwa i polityki UE w związku z łagodzeniem zmian klimatu i przystosowaniem się do nich. Rosnąca złożoność problemów wymaga szerzej zakrojonego wykorzystania danych dowodowych, jak i uczestnictwa opinii publicznej, innowacyjnego kształtowania polityki i lepszej współpracy na wszystkich szczeblach i pomiędzy wszystkimi podmiotami. Przyczyni się to także do promowania całościowej strategii gospodarczej, zapewniając zarazem przejście na zieloną energię w sposób sprawiedliwy i bezpieczny dla wszystkich.

Nabór w ramach LIFE 2022 promuje w szczególności na projekty, które:

- wspierają innowacyjne modele zarządzania, w szczególności na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym, na przykład, poprzez aktywne angażowanie jednostek, zwłaszcza z grup najsłabiej reprezentowanych, przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego, partnerów społecznych i innych interesariuszy w projektowanie, wdrażanie i monitorowanie projektów pilotażowych i polityk na rzecz zmiany zachowań w celu zredukowania emisji, zwiększenia zasobów i efektywności energii;
- wspierają organy administracyjne, także lokalne i regionalne oraz instytucje publiczne, w przechodzeniu na neutralność klimatyczną, w szczególności poprzez wykorzystanie zachęt finansowych, narzędzi edukacyjnych i kampanii dla konsumentów, jak również środków regulacyjnych, budżetowych, środków efektywności energetycznej lub zamówień publicznych;³⁷
- opracowują i wykorzystują określone programy i/lub krótkie kursy/ szkolenia o zweryfikowanej jakości w rodzaju mikropoświadczeń w celu rozwijania umiejętności związanych z innowacyjnymi, opartymi o dowody metodami projektowania i wdrażania polityki;
- opracowują i wdrażają programy certyfikacji specjalistów z dziedziny klimatu i środowiska, w tym instalatorów i projektantów wszelkiego rodzaju systemów ogrzewania i chłodzenia w budynkach, instalacjach przemysłowych i w rolnictwie, a także instalatorów systemów fotowoltaicznych.

3. Działania zwiększające świadomość potrzeby adaptacji i łagodzenia zmian klimatu

Raport specjalny z badania Eurobarometr 513 za rok 2021 wskazuje, że obywatele UE już dziś są świadomi zmian klimatu, uważają je za poważny problem, popierają konieczność osiągnięcia neutralności klimatycznej i już dziś podejmują działania indywidualne i dokonują świadomych wyborów w codziennym życiu. Wydaje się jednak, że w niektórych sektorach i grupach wciąż niedostateczna jest świadomość nieuchronności wystąpienia w pewnym zakresie zmiany klimatu, związanych z tym zagrożeń dla nich samych,

37 Zrównoważone zamówienia publiczne i budżetowanie (np. poprzez włączenie kryteriów zrównoważonego rozwoju w procedury zamówień publicznych i tworzenia budżetów oraz w oceny ex-ante i ex-post skutków decyzji budżetowych dla środowiska, w tym klimatu), wdrażanie ekologicznego systemu podatkowego poprzez przeniesienie nacisku z zatrudnienia i dochodów na względy środowiska i klimatu, eliminację dopłat do paliw kopalnych, przyjęcie cen emisji oraz stosowanie ekologicznych kryteriów cyfryzacji i narzędzi cyfrowych w kształtowaniu spójnych i zrównoważonych zasad polityki.

Dotacje UE: Dokument zaproszenia (LIFE): V2.0 - 13 maja 2022 r.

kaskadowego charakteru wpływu i ryzyka szczytkowego, a także korzyści związanych z wczesną adaptacją, jak i z konkretnymi opcjami adaptacji i narzędziami wsparcia (jak np. platforma Climate-ADAPT), które mogą wykorzystać. Świadomość ta jest jednak niezbędnym pierwszym krokiem w procesie adaptacji, bez którego podjęcie dalszych działań nie będzie możliwe. Jakkolwiek obywatele zasadniczo wspierają działania na rzecz łagodzenia zmian klimatu, w sytuacji, gdy projekty w tym zakresie są realizowane blisko nich, może pojawić się opór, a nawet może dojść do blokowania nowych decyzji i inwestycji. Szczególnie trudnym wyzwaniem są projekty bazujące na infrastrukturze lądowej w rodzaju elektrowni wiatrowych, linii energetycznych wysokiego napięcia, jak również wychwytywania i składowania dwutlenku węgla.

Projekty w tym obszarze powinny więc przyczyniać się do rozwiązania jednoznacznie stwierdzonego i opisanego problemu braku świadomości, który hamuje procesy adaptacji i łagodzenia zmian, na przykład poprzez:

- Pracę z młodzieżą, grupami i sieciami specjalistów, mediami komercyjnymi itd. na rzecz propagowania świadomości zmian klimatu i uzasadniania działań z zakresu ich łagodzenia i adaptacji;
- propagowanie i szerzenie świadomości przy pomocy aplikacji mediów społecznościowych w celu wywierania wpływu na zachowania i postawy wsparcia dla działań na rzecz łagodzenia i /lub adaptacji do zmian klimatu;
- organizowanie kampanii zwiększania świadomości, ukierunkowanych na zidentyfikowaną lukę w wiedzy.

4. Działania związane z rozwijaniem i wdrażaniem Zrównoważonego Finansowania

Włączanie zagadnień łagodzenia i adaptacji do zmiany klimatu w system finansowy UE. Płynne przejście do gospodarki neutralnej klimatycznie i odpornej na zmiany klimatu wymaga szybkiego przesunięcia alokacji zasobów kapitałowych w UE. Plan działania Komisji w zakresie finansowania zrównoważonego wzrostu³⁸ i odnowionej Strategii Zrównoważonego Finansowania, przyjętej w lipcu 2021 r.³⁹ określa związane z tym obszary działania. Są one umiejscowione w kontekście szerszej zakrojonych działań, wskazanych w europejskim Zielonym Ładzie i strategii adaptacyjnej UE⁴⁰.

Nabór w ramach LIFE 2022 promuje w szczególności na projekty w zakresie:

- dalszego rozwoju miar i punktów odniesienia, w szczególności dla obszarów, które nie zostały zdefiniowane w odpowiednich aktach prawnych, dotyczących systematyki finansów⁴¹;
- zwiększania transparentności, dostępności i porównywalności danych;
- zwiększania transparentności, dostępności i porównywalności analiz prognostycznych, planów i celów, włącznie z analizą scenariuszową ryzyk i ekspozycji, oraz planów inwestycji korporacyjnych;
- opracowania i wdrożenia środków, które zwiększą wykorzystanie nowych informacji;
- rozwijania lub promowania innowacyjnych rozwiązań finansowych, które wspierają sprawiedliwą transformację; stwarzania zachęt dla zrównoważonej konsumpcji i produkcji, jak również rozwiązań w zakresie adaptacji do zmian klimatu, realizowanych w oparciu o zasoby przyrodnicze;

38 https://ec.europa.eu/info/publications/sustainable-finance-renewed-strategy_en

39 https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance_en

40 https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/adaptation/what/docs/eu_strategy_2021.pdf

41 https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/eu-taxonomy-sustainable-activities_en

5. Monitorowanie i sprawozdawczość w zakresie gazów cieplarnianych

UE i jej państwa członkowskie zobowiązały się do zrealizowania celów z zakresu obniżenia emisji gazów cieplarnianych. Określono wymogi legislacyjne i administracyjne, jak i zasady monitorowania i raportowania postępów w realizacji tych celów. Ich osiągnięcie wymaga harmonijnej współpracy oraz koordynacji działań władz krajowych, regionalnych i lokalnych, agencji i innych podmiotów, która może być realizowana w państwach członkowskich na wiele sposobów. Ponadto, monitorowanie i sprawozdawczość to procesy iteracyjne, w ramach których należy spodziewać się ciągłej poprawy.

Szczególnym zagadnieniem w obszarze HFC jest nielegalny handel, który może utrudnić osiągnięcie celów w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych.

W tym zakresie, konieczne jest

- opracowanie i/lub wdrożenie działań na rzecz wzmocnienia krajowych, regionalnych i lokalnych możliwości w zakresie monitorowania i raportowania emisji gazów cieplarnianych oraz kontroli handlu, w tym poprzez opracowanie i zmobilizowanie najnowocześniejszych rozwiązań technologicznych, technicznych i innych;
- opracowanie i/lub wdrożenie rozwiązań, które pozwolą poprawić jakość współpracy i koordynacji pomiędzy władzami, zaangażowanymi agencjami i innymi podmiotami w zakresie monitorowania i raportowania emisji gazów cieplarnianych, a w przypadku HFC, także nielegalnego handlu.

6. Wdrożenie/ rozwijanie krajowych planów i strategii klimatycznych i energetycznych do roku 2030 i/lub strategii długoterminowych

UE i jej państwa członkowskie dysponują strategiami i planami klimatycznymi i energetycznymi (np. zintegrowanymi krajowymi planami energetycznymi i klimatycznymi), które określają i wdrażają cele klimatyczne i energetyczne zarówno do roku 2030, jak i w perspektywie długoterminowej. Konieczne jest ich ciągłe weryfikowanie, w szczególności, aby osiągnąć cel neutralności klimatycznej do roku 2050.

W tym zakresie, konieczne jest

- opracowanie działań na rzecz wdrożenia uzgodnionych krajowych strategii i planów klimatycznych i energetycznych do roku 2030 oraz planów i strategii długoterminowych, ze szczególnym uwzględnieniem promowania neutralności klimatycznej do roku 2050;
- opracowanie działań, które ułatwią aktualizacje i wdrażanie opracowanych strategii i planów krajowych, w tym, w szczególności, promowanie neutralności klimatycznej do roku 2050;
- opracowanie i/lub wdrożenie rozwiązań, które poprawią jakość współpracy pomiędzy interesariuszami, takimi, jak władze regionalne i lokalne, organizacje społeczeństwa obywatelskiego, przedsiębiorstwa, think-tanki i inne podmioty, oraz wdrażanie i rozwijanie ambitnych, solidnych, wykonalnych, skutecznych i efektywnych kosztowo strategii i środków.

7. Opracowanie i wdrożenie systemu rozliczania emisji gazów cieplarnianych i łagodzenia zmian klimatu w sektorze użytkowania gruntów

Kluczowym wyzwaniem dla sektora użytkowania gruntów jest gromadzenie lub szacowanie solidnych danych na temat emisji i wchłaniania dla biomasy i gleby, aby zapewnić przejrzyste monitorowanie i raportowanie. W tym kontekście, projekty powinny testować i wdrażać rozwiązania, które generują lub zwiększają potencjał w zakresie:

Dotacje UE: Dokument zaproszenia (LIFE): V2.0 - 13 maja 2022 r.

- korzystania z dokładnych przestrzennie danych geograficznych z wykorzystaniem istniejących krajowych i unijnych systemów gromadzenia danych (np. LUCAS, LPIS/IACS i Copernicus), w celu identyfikacji i śledzenia sposobów użytkowania gruntów i zmian w tym zakresie;
- monitorowania i szacowania przepływu dwutlenku węgla w glebie i biomase na poziomie lokalnym, regionalnym i międzyregionalnym.

Jak wyjaśnia Komunikat w sprawie zrównoważonego obiegu węgla, Komisja pracuje nad wdrożeniem mechanizmu certyfikacji pochłaniania dwutlenku węgla, który zostanie zaproponowany w roku 2022. Obejmuje on certyfikację pochłaniania dwutlenku węgla w sektorze gruntów, jak również składowanie dwutlenku węgla w bioproduktach (np. produktach budowlanych na bazie drewna). W tym kontekście, projekty LIFE 2022 powinny:

- proponować technologie Monitorowania, Raportowania i Weryfikacji (MRV) dla potrzeb kwantyfikacji pochłaniania lub składowania dwutlenku węgla w oparciu o zasoby przyrody przy pomocy technik różnorodnych i komplementarnych (poprawa jakości danych na temat działań, pomiary bezpośrednie i/lub strategie modelowania);
- opracować i przetestować narzędzia i systemy doradcze wspierające zastosowanie protokołów certyfikacji pochłaniania dwutlenku węgla;
- tworzenie powiązań operacyjnych pomiędzy informacjami istotnymi z punktu widzenia klimatu, zgromadzonych w terenie, i krajowych wykazów gazów cieplarnianych.

8. Ocena funkcjonowania ETS UE

Lepsze wdrażanie i rozwijanie polityki klimatycznej także wymagają transparentności i odpowiedzialności. Solidny system śledzenia postępów dzięki ulepszonemu monitorowaniu i raportowaniu jest więc istotny, podobnie, jak wiarygodna ocena efektów polityki klimatycznej z uwzględnieniem wymiaru międzynarodowego rynków dwutlenku węgla. Kluczowym elementem jest ocena funkcjonowania ETS UE, ich wpływu i interakcji z instrumentami energetycznymi i innymi elementami polityki oraz związane z tym opracowania łatwo dostępnych informacji i danych w celu dalszego rozwoju solidnej polityki cenowej dwutlenku węgla i rozpowszechniania doświadczeń europejskich w tym zakresie.

W ramach naboru LIFE 2022, wnioski dotyczące obszaru roboczego budowania szerszych i mocniejszych międzynarodowych sieci ekspertów, jak i zapewnienia szerszego rozpowszechniania wiedzy na temat budowania wsparcia politycznego dla rynków węglowych i dalszych aspektów technicznych, takich jak wykazy emisji, prognozy, monitorowanie i ocena polityki i środków, są szczególnie potrzebne.

9. Budowanie potencjału, zwiększanie świadomości użytkowników końcowych i sieć dystrybucji narzędzi w zakresie fluorowanych gazów cieplarnianych

W związku z rozporządzeniem (UE) 517/2014 w sprawie fluorowanych gazów cieplarnianych, działania zwiększające absorpcję **szkoleń personelu w zakresie obsługi urządzeń**, w których zastosowano przyjazne dla klimatu alternatywne chłodziwa (np. amoniak, CO₂, węglowodory) mają istotne znaczenie. Szczególnie ważne jest skupienie się na istniejącej nierównowadze geograficznej w zakresie dostępności szkoleń oraz adresowania istniejących braków w zakresie dostarczania praktycznych szkoleń dla techników w zakresie instalacji i obsługi urządzeń, w których zastosowano rozwiązania alternatywne, przyjazne dla klimatu. Szerzej zakrojony i bardziej długotrwały skutek mogłyby osiągnąć programy szkolenia instruktorów.

Dotacje UE: Dokument zaproszenia (LIFE): V2.0 - 13 maja 2022 r.

Projekty realizowane w ramach programu LIFE 2022 mogą także dotyczyć budowania potencjału, zwiększania świadomości użytkowników końcowych i łańcucha dystrybucji urządzeń.

Kampanie świadomości skierowane do użytkowników końcowych i łańcucha dystrybucji urządzeń (w tym hurtowników, supermarketów, dużych operatorów budynków) mogłyby promować potrzeby szkoleniowe oraz ułatwić wymianę dobrych praktyk.

10. Monitorowanie, ocena i ewaluacja ex-post polityki w zakresie klimatu

UE i jej państwa członkowskie dysponują szeregiem instrumentów i środków polityki klimatycznej dla osiągnięcia celów przyjętych na rok 2030 oraz bardziej długoterminowych celów klimatycznych. Niektóre z nich okazały się bardziej skuteczne od innych pod względem obniżania emisji gazów cieplarnianych i promowania adaptacji do zmiany klimatu. Kluczowym zagadnieniem jest monitorowanie rozwoju tej polityki, jej wdrażania i weryfikacji na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, m.in. poprzez ich ocenę i ewaluację ex-post. Należy wyciągnąć wnioski i rozpowszechnić informacje na temat skutecznej polityki i jej podstawowej charakterystyki oraz modalności wdrażania.

W tym zakresie, konieczne jest

- opracowywanie i/lub wdrażanie działań promujących solidne monitorowanie, ocenę i ewaluację ex-post instrumentów i środków polityki w sprawie klimatu na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym;
- opracowywanie i/lub wdrażanie działań promujących analizę porównawczą różnych strategii i środków na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym pod względem ich skuteczności i efektywności w działaniach przyczyniających się do realizacji celów klimatycznych oraz określania najlepszych praktyk upowszechniania i ewentualnego powielania ich w różnych sektorach lub na różnych obszarach;
- opracowywanie i/lub wdrażanie działań na rzecz lepszej współpracy pomiędzy interesariuszami (np. władzami lokalnymi i regionalnymi, organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, przedsiębiorstwami, think-tankami i innymi podmiotami) w celu promowania solidnego monitorowania, oceny i ewaluacji ex-post instrumentów i środków polityki w sprawie klimatu na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym.

Oczekiwane efekty

Oczekuje się, że wnioskodawcy zdefiniują, obliczą, objaśnią i osiągną oczekiwane efekty opisane w kryterium „Efekty” (patrz punkt 9) w zakresie.

Wszystkie projekty LIFE objęte będą obowiązkiem zgłaszania spodziewanych wyników i efektów z uwzględnieniem Kluczowych Wskaźników Efektywności (KPI) LIFE. KPI przyczynią się do oceny wpływu projektu LIFE na poziomie środowiskowym, ale także społeczno-ekonomicznym (np. poprzez działania ukierunkowane na lokalną gospodarkę i populację). Proszę zapoznać się ze wskaźnikami podanymi w Części C wniosku eGrant i określić ich wartość, podając oczekiwane efekty projektu. W trakcie realizacji projektu wnioskodawca zostanie poproszony o uszczegółowienie podanych informacji.

Poziom dofinansowania

Projekty dotyczące działań standardowych (SAP) - maksymalny poziom dofinansowania to 60%.

3. Dostępny budżet

Dostępny budżet w związku z naborem wynosi około **65.900.000 EUR**.

Orientacyjne dane na temat budżetu dla poszczególnych tematów zawiera poniższa tabela.

Obszar	Budżet	Orientacyjny zakres budżetu poszczególnych projektów	Szacowana liczba projektów objętych finansowaniem
LIFE-2022-SAP - CLIMA- CCM- Łagodzenie zmian klimatu	EUR 29 000 000	1- 5 mln EUR	14 projektów
LIFE-2022-SAP - CLIMA- CCA- Adaptacja do zmian klimatu	EUR 29 000 000	1- 5 mln EUR	14 projektów
LIFE-2022-SAP - CLIMA- GOV- Zarządzanie i informacja	EUR 7 900 000	0,7- 2 mln EUR	5 projektów

Zastrzegamy sobie prawo do odstąpienia od dystrybucji całości dostępnych funduszy lub do ich redystrybucji w ramach naboru, pomiędzy obszarami priorytetowymi, w zależności od otrzymanych wniosków i wyników ich oceny.

4. Harmonogram i terminy

Harmonogram i terminy (orientacyjne)	
Ogłoszenie naboru:	17 maja 2022 r.
Termin składania wniosków:	4 października 2022 r. 17:00:00 CET (Bruksela)
Informacje o wynikach oceny:	luty 2023 r.
Podpisanie Umowy:	maj - czerwiec 2023 r.

5. Dopuszczalność i dokumenty

Wnioski muszą być złożone przed **terminem składania wniosków** (patrz harmonogram punkt 4).

Wnioski należy składać elektronicznie za pośrednictwem Systemu Składania Dokumentów Portalu Finansowania i Przetargów (dostępnego ze strony „Topic” w sekcji Search Funding & Tenders). Składanie wniosków w formie papierowej NIE jest możliwe.

Wnioski (w tym załączniki i dokumenty pomocnicze) muszą być składane na formularzach dostarczonych wewnątrz Systemu Składania Wniosków (NIE w formie dokumentów dostępnych na stronie Tematów - mają one wyłącznie charakter informacyjny).

Uwaga: niezastosowanie prawidłowego szablonu może skutkować odrzuceniem wniosku.

Akronim projektu — Akronim projektu musi zawierać słowo **LIFE**.

Wnioski muszą być **kompletne** i zawierać wszystkie wymagane informacje oraz załączniki i dokumenty uzupełniające:

- Formularz Wniosku Część A - zawiera dane administracyjne uczestników (przyszły koordynator, beneficjenci i podmioty stowarzyszone) oraz podsumowanie budżetu projektu (wypełniać bezpośrednio online)
Aby zapewnić prawidłową ocenę projektu, proszę kliknąć na znak „?” pojawiający się na każdym ekranie i uważnie przeczytać instrukcje wypełniania poszczególnych części.
- Formularz Wniosku Część B - zawiera opis techniczny projektu (do pobrania z Systemu Składania Wniosków w Portalu, wypełnienia, a następnie ponownego zamieszczenia na stronie)
- Część C (*do wypełnienia bezpośrednio online*) zawiera dodatkowe informacje o projekcie
 - obowiązkowe załączniki i dokumenty pomocnicze (szablony są dostępne do pobrania z Systemu Składania Wniosków w Portalu, wypełnienia, a następnie ponownego zamieszczenia na stronie):
 - szczegółowa tabela budżetu (obowiązkowy szablon Excel dostępny w Systemie Składania Wniosków)
 - informacje o uczestnikach (włącznie z danymi na temat uprzednio realizowanych projektów, o ile mają zastosowanie)
- **Załączniki nieobowiązkowe (ale kluczowe dla uzupełnienia Części B Formularza Wniosku w stosownych przypadkach)**
 - listy polecające (brak określonego szablonu)
 - deklaracja współfinansowania (szablon dostępny w Systemie Składania Wniosków): obowiązkowe, jeśli przewiduje się dofinansowanie zewnętrzne
 - mapy (szablon dostępny w Systemie Składania Wniosków)
 - opis obszarów (szablon dostępny w Systemie Składania Wniosków)
 - opis gatunków i siedlisk (N/D)
 - Sprawozdanie roczne z działalności (N/D)
 - inne załączniki (np.: analizy cyklu życia, biznesplany itd.)

Uwaga: kwoty zawarte w sumarycznej tabeli budżetu (wypełnianej bezpośrednio online) muszą odpowiadać kwotom wyliczonym w szczegółowej tabeli budżetu. W przypadku niezgodności, kwoty w sumarycznej tabeli budżetu online mają znaczenie nadrzędne.

W chwili składania wniosku należy potwierdzić **uprawnienia do działania** w imieniu wszystkich wnioskodawców. Ponadto, należy potwierdzić, że informacje zawarte we wniosku są prawdziwe i kompletne, a uczestnicy spełniają warunki otrzymania finansowania UE (w szczególności pod względem kwalifikowalności, zdolności finansowej i operacyjnej, wyłączenia itd.). Przed podpisaniem umowy o udzielenie dotacji, każdy z beneficjentów i podmiotów stowarzyszonych będzie musiał potwierdzić to ponownie, podpisując stosowne

oświadczenie (DoH).Wnioski niezawierające wszystkich dokumentów uzupełniających będą odrzucone.

Wniosek musi być **czytelny, dostępny i nadający się do druku**.

Maksymalna długość wniosku to **120 stron** (Część B). Oceniający nie będą brali pod uwagę stron dodatkowych.

Na dalszym etapie, wnioskodawca może zostać poproszony o dostarczenie dodatkowych dokumentów (w celu potwierdzenia statusu prawnego podmiotu, weryfikacji zdolności finansowej, potwierdzenia numeru rachunku bankowego itd.).

Więcej informacji na temat procesu składania wniosków (włącznie z zagadnieniami IT) można znaleźć w [Podręczniku Online](#).

6. Kwalifikowalność

Kwalifikujący się uczestnicy (kwalifikujące się kraje)

Aby zostać uznanym za kwalifikowalnym wnioskodawcy (beneficjenci i podmioty stowarzyszone) muszą:

- być podmiotami prawnymi (publicznymi lub prywatnymi)
- posiadać siedzibę w jednym z kwalifikujących się państw, tzn.:
- państwach członkowskich UE (włącznie z krajami i terytoriami zamorskimi (OCT)
- krajach poza UE: wymienionych krajach EOG i krajach związanych z Programem LIFE lub krajach, które są obecnie w trakcie negocjowania układu ustanawiającego stowarzyszenie, w przypadku których układ ten wejdzie w życie przed datą podpisania umowy o dotacji ([kraje uczestniczące](#))⁴²
- koordynator musi mieć siedzibę w kwalifikującym się kraju

Beneficjenci i podmioty stowarzyszone muszą zostać wpisane do [Rejestru Uczestników](#) – przed złożeniem wniosku - i podlegają walidacji przez Centralne Służby Walidacyjne (Walidacja REA). Dla celów walidacji, zostaną poproszeni o przesłanie dokumentów potwierdzających ich status prawny i pochodzenie.

Inne podmioty mogą uczestniczyć w konsorcjum w innym charakterze, na przykład jako partnerzy stowarzyszeni, podwykonawcy, strony trzecie udzielające wkładu rzeczowego itd. (patrz punkt 13).

Określone przypadki

Finansowanie w wyjątkowych przypadkach- Podmioty z innych krajów (nie wymienionych powyżej) podlegają uznaniu za kwalifikujące się w wyjątkowych przypadkach, jeśli organ dotujący uzna ich uczestnictwo za kluczowe dla wdrożenia działania (patrz program prac).

Osoby fizyczne - Osoby fizyczne NIE kwalifikują się (z wyłączeniem osób samozatrudnionych, tzn. przedsiębiorców indywidualnych w sytuacji, gdy ich firma nie posiada osobowości prawnej odrębnej od tej osoby fizycznej).

Organizacje międzynarodowe - organizacje międzynarodowe kwalifikują się. Zasady dotyczące kwalifikujących się krajów nie mają do nich zastosowania.

⁴² Wnioskodawcy z krajów, które wystąpiły o włączenie do Programu LIFE, mogą uczestniczyć w niniejszym zaproszeniu do składania wniosków. Umowa dotacji nie zostanie jednak podpisana, jeśli odpowiednie porozumienie o przystąpieniu nie zostanie zawarte do chwili zakończenia procesu oceny.

Dotacje UE: Dokument zaproszenia (LIFE): V2.0 - 13 maja 2022 r.

Podmioty bez osobowości prawnej - Podmioty, które nie mają osobowości prawnej na mocy prawa krajowego mogą uczestniczyć w wyjątkowych przypadkach pod warunkiem, że ich przedstawiciele posiadają zdolność do podejmowania zobowiązań prawnych w ich imieniu oraz oferować gwarancje ochrony interesów finansowych UE równoważne do oferowanych przez osoby prawne⁴³.

Organy UE - organy UE (z wyłączeniem Wspólnego Centrum Badawczego Komisji Europejskiej) NIE mogą wchodzić w skład konsorcjum.

Stowarzyszenia i grupy interesów - Podmioty składające się z członków mogą uczestniczyć jako „pojedynczy beneficjenci” lub „beneficjenci nieposiadający osobowości prawnej”.⁴⁴ Uwaga: jeśli działanie będzie realizowane przez członków, powinni oni także uczestniczyć (w charakterze beneficjentów lub podmiotów stowarzyszonych, w przeciwnym razie generowane przez nich koszty NIE będą kwalifikowalne).

Kraje w trakcie negocjowania układu ustanawiającego stowarzyszenie - Beneficjenci z krajów w trakcie negocjacji (patrz wyżej) mogą uczestniczyć w naborze i podpisywać umowy dotacji, jeśli negocjacje zostaną zakończone przed datą podpisania umowy (z mocą wsteczną, o ile warunek ten przewiduje umowa).

Środki restrykcyjne UE - Zasady szczególne, stosowane do niektórych podmiotów (np. podmiotów gospodarczych podlegających pod [środki restrykcyjne UE na mocy Art. 29 Traktatu o Unii Europejskiej \(TUE\) i Art. 215 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej \(TFUE\)](#) ⁴⁵ oraz podmioty objęte Wytycznymi Komisji nr [2013/C 205/05](#)⁴⁶). Podmioty te nie są uprawnione do uczestnictwa w jakimkolwiek charakterze, w tym jako beneficjenci, podmioty stowarzyszone, partnerzy stowarzyszeni lub odbiorcy wsparcia finansowego na rzecz osób trzecich (o ile występują).

Dodatkowe informacje: patrz [Zasady walidacji podmiotów prawnych, Powoływanie LEAR oraz Ocena zdolności finansowej](#).

Skład konsorcjum

n.d.

Kwalifikujące się działania

Kwalifikujące się działania zostały wymienione w punkcie 2 powyżej.

Projekty muszą być zgodne z polityką i priorytetami UE (np. *takimi, jak polityka w zakresie środowiska, społeczeństwa, bezpieczeństwa, przemysłu i handlu itd.*).

Wsparcie finansowe na rzecz osób trzecich jest dozwolone w ramach podprogramów LIFE-2022-SAP-CLIMA-CCM - Łagodzenie zmian klimatu, LIFE-2022-SAP-CLIMA-CCA - Adaptacja do zmian klimatu oraz LIFE2021-SAP-CLIMA-GOV - Zarządzanie klimatem i informacja w zakresie dotacji i nagród na następujących warunkach:

- nabór musi być otwarty, powszechnie publikowany, zgodnie ze standardami UE w zakresie przejrzystości, równego traktowania, konfliktu interesów i poufności

Wsparcie finansowe na rzecz osób trzecich będzie akceptowane w projektach,

43 zob. Art. 197(2)(c) Rozporządzenia finansowego UE 2018/ 1046.

44 Definicje - zob. Art. 187(2) i 197(2)(c) rozporządzenia finansowego 2018/ 1046.

45 Uwaga: Dziennik Urzędowy UE zawiera oficjalną listę, a w przypadku konfliktu postanowień, jego treść jest nadrzędna w stosunku do treści Mapy Sankcji UE.

46 Wytyczne Komisji nr. 2013/C 205/05 dotyczące kwalifikowania się podmiotów izraelskich i ich działań na terytoriach okupowanych przez Izrael od czerwca 1967 r. do korzystania z dotacji, nagród i instrumentów finansowych finansowanych ze środków UE począwszy od 2014 r. (Dziennik Urzędowy UE C 205 z dnia 19.07.2013, str. 9-11).

Dotacje UE: Dokument zaproszenia (LIFE): V2.0 - 13 maja 2022 r.

których celem jest udzielenie wsparcia podmiotom niebędącym partnerami w projekcie (takim, jak organizacje pozarządowe, władze lokalne czy grupy obywatelskie) we wdrażaniu lub rozwijaniu inicjatyw lokalnych, które przyczynią się do realizacji celów projektu.

Wniosek musi określać jednoznacznie, dlaczego wsparcie finansowe osób trzecich jest potrzebne, w jaki sposób zostanie zrealizowane oraz zawierać listę różnego rodzaju działań, w związku z którymi strona trzecia może otrzymać wsparcie finansowe. Wniosek musi także jasno opisywać planowane efekty projektu.

Obszar geograficzny (kraje docelowe)

Wnioski muszą odnosić się do działań realizowanych w krajach kwalifikujących się (*patrz wyżej*).

Działania poza terytorium kwalifikujących się krajów mają charakter wyjątkowy i muszą być niezbędne dla realizacji celów UE (lub państw kwalifikujących się nienależących do UE) w zakresie środowiska i klimatu oraz zapewniać efektywność interwencji realizowanych w krajach kwalifikujących się. Cele krajów nienależących do UE, kwalifikujących się do udziału w projekcie, nie mogą być odmienne od celów UE.

7. Zdolność finansowa i operacyjna i wyłączenie

Zdolność finansowa

Wnioskodawcy muszą dysponować **stabilnymi i wystarczającymi zasobami** dla potrzeb skutecznego wdrożenia projektów i zapewnienia wkładu własnego. Organizacje uczestniczące w kilku projektach muszą mieć zdolność do wdrażania wszystkich tych projektów.

Weryfikacja zdolności finansowej będzie prowadzona na podstawie dokumentów, które należy pobrać z [Rejestru Uczestników](#) w ramach przygotowań do podpisania umowy dotacji (*np. rachunek zysków i strat i bilans, biznes plan, raport z audytu przeprowadzonego przez niezależnego biegłego rezydenta, potwierdzenie sald za ostatni zakończony rok obrotowy itd.*). Analiza będzie oparta na neutralnych wskaźnikach finansowych, uwzględniając jednakże zarazem inne aspekty, np. zależność od finansowania unijnego oraz deficyt i przychody w latach poprzednich.

Zwykle, weryfikacja jest przeprowadzana w stosunku do wszystkich koordynatorów z wyłączeniem:

- organów publicznych (podmiotów utworzonych jako organy publiczne zgodnie z prawem krajowym, włącznie z władzami lokalnymi, regionalnymi lub krajowymi) i organizacji międzynarodowych
- sytuacji, gdy projektodawcy wnioskuje o dotację na poziomie nieprzekraczającym 60 000 EUR.

W razie konieczności, może też zostać przeprowadzona w odniesieniu do podmiotów stowarzyszonych.

Jeśli uznamy Państwa zdolność finansową za niewystarczającą, możemy zażądać:

- dodatkowych informacji
- zastosowania wzmocnionego reżimu odpowiedzialności finansowej, tzn. solidarnej odpowiedzialności wszystkich beneficjentów lub solidarnej odpowiedzialności podmiotów stowarzyszonych (*patrz niżej, punkt 10*)
- wypłaty zaliczek w ratach
- (jednej lub wielu) gwarancji na kwoty zaliczki (*patrz niżej, punkt 10*)

lub

- odstąpić od proponowania zaliczek
- zażądać zastąpienia wnioskodawcy, lub, w razie konieczności, odrzucić cały wniosek.

Dodatkowe informacje: patrz [Zasady walidacji podmiotów prawnych, Powoływanie LEAR oraz Ocena zdolności finansowej.](#)

Zdolność operacyjna

Wnioskodawcy muszą posiadać **know-how, kwalifikacje i zasoby** w celu skutecznego wdrożenia projektów i wygenerowania wkładu własnego (włącznie z odpowiednim doświadczeniem w realizacji projektów o zbliżonej skali i charakterze).

Zdolność ta podlega ocenie wraz z kryterium „Zasoby” na podstawie kompetencji i doświadczenia wnioskodawców i ich zespołów projektowych, włącznie z zasobami operacyjnymi (ludzkimi, technicznymi i innymi), lub, w wyjątkowych przypadkach, środków proponowanych w celu ich pozyskania do czasu rozpoczęcia realizacji zadania. Jeśli wynik oceny kryterium przyznania finansowania będzie pozytywny, uznaje się, że wnioskodawcy dysponują wystarczającą zdolnością operacyjną.

Wnioskodawcy muszą wykazać tę zdolność poprzez:

- profile ogólne (kwalifikacje i doświadczenie) personelu odpowiedzialnego za zarządzanie i wdrażanie projektu
- uczestników konsorcjum (oraz poprzednich projektów, o ile występują)..

Możemy zażądać dodatkowych dokumentów uzupełniających, jeśli konieczne będzie potwierdzenie zdolności operacyjnej któregośkolwiek z uczestników.

Wyłączenie

Wnioskodawcy objęci decyzją UE o wyłączeniu lub jedną z wymienionych niżej sytuacji wyłączenia, które uniemożliwiają im otrzymanie finansowania UE NIE mogą uczestniczyć⁴⁷:

- upadłość, likwidacja, oddanie pod zarząd sądów, układ z wierzycielami, zawieszenie działalności gospodarczej lub podobne procedury (włącznie z procedurami dla osób ponoszących nieograniczoną odpowiedzialność za zadłużenie wnioskodawców)
- niedotrzymanie zobowiązań w zakresie podatków lub ubezpieczeń społecznych (w tym przez osoby ponoszące nieograniczoną odpowiedzialność za zadłużenie wnioskodawców)
- dopuszczenie się poważnego wykroczenia zawodowego ⁴⁸ (w tym przez osoby uprawnione do reprezentacji, podejmowania decyzji lub kontroli, beneficjentów rzeczywistych lub osoby, które odgrywają kluczową rolę dla przyznania dotacji)
- popełnienie nadużycia, korupcja, powiązania z organizacją przestępczą, pranie pieniędzy, przestępstwa związane z terroryzmem (włącznie z finansowaniem terroryzmu), praca dzieci lub handel ludźmi (w tym przez osoby uprawnione do reprezentacji, podejmowania decyzji lub kontroli, beneficjentów rzeczywistych lub osoby, które odgrywają kluczową rolę dla przyznania dotacji/ realizacji działania)
- wykazanie istotnych braków pod względem spełnienia głównych obowiązków wynikających z zamówienia publicznego, umowy o dotację, nagrodę, umowy na świadczenie usług doradczych itp. (w tym przez osoby uprawnione do reprezentacji, podejmowania decyzji lub kontroli, beneficjentów rzeczywistych lub osoby, które odgrywają kluczową rolę dla przyznania dotacji/ realizacji działania)

⁴⁷ zob. Art. 136 i 141 Rozporządzenia finansowego UE 2018/ 1046.

⁴⁸ wykroczenie zawodowe obejmuje: pogwałcenie zasad etycznych zawodu, błędne postępowanie, które wpływa na wiarygodność zawodową, fałszywe oświadczenia/ podanie błędnych informacji, uczestnictwo w kartelu lub innej umowie zakłócającej konkurencję, naruszenie IPR, podejmowanie prób wywarcia wpływu na procesy podejmowania decyzji lub pozyskania informacji poufnych od organów publicznych celem zyskania przewagi.

- dopuszczenie się nieprawidłowości w znaczeniu wskazanym w Art. 1(2) Rozporządzenia nr [2988/95](#) (w tym przez osoby uprawnione do reprezentacji, podejmowania decyzji lub kontroli, beneficjentów rzeczywistych lub osoby, które odgrywają kluczową rolę dla przyznania dotacji/ realizacji działania)
- założenie podmiotu w innej jurysdykcji w celu obejścia obowiązków podatkowych, społecznych lub innych przewidzianych prawem w kraju pochodzenia lub założenie w tym celu kolejnego podmiotu (w tym przez osoby uprawnione do reprezentacji, podejmowania decyzji lub kontroli, beneficjentów rzeczywistych lub osoby, które odgrywają kluczową rolę dla przyznania dotacji/ realizacji działania).

Wnioskodawcy podlegają także odrzuceniu w przypadku stwierdzenia, że⁴⁹:

- w trakcie procedury rozpatrywania wniosków w sposób fałszywy przedstawili informacje wymagane jako warunek uczestnictwa lub nie przedstawili tych informacji
- byli uprzednio zaangażowani w przygotowanie naboru, co oznacza zakłócenie konkurencji, którego w inny sposób nie można wyeliminować (konflikt interesów).

8. Procedura oceny i przyznania dotacji

Wnioski należy składać zgodnie ze **standardową procedurą składania i oceny wniosków** (jednoetapowe złożenie + jednoetapowa ocena).

Komisja oceniająca (przy wsparciu niezależnych ekspertów zewnętrznych) przeprowadzi ocenę wszystkich wniosków. Wnioski podlegają w pierwszej kolejności sprawdzeniu pod kątem wymogów formalnych (dopuszczalność i kwalifikowalność, patrz punkty 5 i 6). Wnioski uznane za dopuszczalne i kwalifikowalne zostaną poddane ocenie (dla każdego obszaru) w kontekście zdolności operacyjnej i kryteriów oceny (patrz punkty 7 i 9), a następnie uszeregowane według punktacji.

W przypadku wniosków, które uzyskały tę samą punktację (w obrębie obszaru priorytetowego lub kwot budżetowych, określona zostanie kolejność pierwszeństwa z zastosowaniem następującego podejścia:

Kolejno dla każdej grupy wniosków ex aequo, zaczynając od grupy z najwyższą punktacją i przechodząc do kolejnych w porządku malejącym, wnioski ex aequo zostaną uporządkowane wg pierwszeństwa odpowiednio do punktacji uzyskanej w związku z kryterium przyznania dotacji „Wpływ”. W przypadku takiej samej punktacji, pierwszeństwo podlega rozstrzygnięciu na podstawie punktacji wg kryterium „Istotność”, następnie „Jakość” oraz „Zasoby.”

Wszyscy wnioskodawcy zostaną poinformowani o wyniku oceny (**pismo w sprawie wyniku oceny**). Wybrani wnioskodawcy zostaną zaproszeni do etapu sporządzenia umowy dotacji; pozostali zostaną umieszczeni na liście rezerwowej lub odrzuceni. Wnioski poniżej progu budżetowego (tzn. wnioski, które przeszły, ale uzyskały zbyt niską punktację, aby otrzymać finansowanie) otrzymają Pieczęć Doskonałości⁵⁰.

49 zob. Art. 141 Rozporządzenia finansowego UE 2018/ 1046.

50 Pieczęć Doskonałości to certyfikat przyznawany kandydatom wnioskującym o finansowanie LIFE, którzy spełnili kryteria oceny zdefiniowane w dokumencie zaproszenia, a nie otrzymali finansowania z powodu zbyt niskiego budżetu. Projekty, które otrzymały Pieczęć Doskonałości, mogą być dofinansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego+ lub Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich na takich samych zasadach, na jakich otrzymałyby dofinansowanie w ramach programu LIFE. Przysługuje ono wyłącznie uczestnikom, którzy wyrażą zgodę na przekazanie danych dotyczących wniosku (podstawowe informacje na temat wniosku, (zaproszenia i wnioskodawcy) wraz z alternatywnymi organami finansującymi, które mogą zdecydować się na dofinansowanie projektu.

Dotacje UE: Dokument zaproszenia (LIFE): V2.0 - 13 maja 2022 r.

Brak zobowiązania do finansowania - Zaproszenie do etapu sporządzenia umowy dotacji NIE stanowi formalnego zobowiązania do udzielenia dofinansowania. Przed jego przyznaniem, musimy wdrożyć szereg środków kontroli prawnej: *walidacji podmiotu prawnego, zdolności finansowej, kontroli wykluczenia itd.*

Przygotowanie umowy dotacji będzie obejmować rozmowy w celu uszczegółowienia aspektów technicznych lub finansowych projektu i może wymagać podania przez wnioskodawcę dodatkowych informacji. Proces ten może również wymagać skorygowania wniosku w celu uwzględnienia zaleceń komisji oceniającej lub innych zagadnień. Warunkiem wstępnym podpisania umowy dotacji jest zgodność.

Jeśli wnioskodawca jest przekonany, że procedura oceny przebiegała nieprawidłowo, może złożyć skargę (w terminie i zgodnie z procedurami opisanymi w piśmie dotyczącym wyniku oceny). Należy pamiętać, że powiadomienia, które nie zostały otwarte w ciągu 10 dni od daty ich otrzymania uznaje się za otrzymane, a termin liczy się od daty ich otwarcia/uzyskania do nich dostępu (patrz także Warunki i Zasady Portalu Finansowania i Przetargów). Należy także pamiętać, że w przypadku wniosków składanych w formie elektronicznej mogą występować ograniczenia co do liczby znaków.

9. Kryteria przyznawania dotacji

Kryteria przyznawania dotacji w związku z niniejszym zaproszeniem są następujące:

1. Istotność (0- 20 punktów)

- Istotność wkładu w realizację jednego lub wielu określonych celów Programu LIFE i odpowiedniego podprogramu
- Zakres, w jakim wniosek jest zgodny z opisem zawartym w zaproszeniu do składania wniosków, włącznie, w stosownych przypadkach, z określonymi w nim priorytetami
- Koncepcja i metodologia: zasadność ogólnej logiki interwencji
- Zakres, w jakim oferty zawarte we wniosku generują wspólne korzyści i umożliwiają synergię z innymi obszarami polityki, istotnymi dla realizacji celów polityki w zakresie środowiska i klimatu

2. Wpływ (0- 20 punktów)

- Ambicja i wiarygodność efektu oczekiwanego w trakcie realizacji/ po zakończeniu projektu w związku z działaniem, w tym zapewnienie, że działanie to realizowane jest bez szkody dla innych celów szczegółowych Programu LIFE
- Trwałość efektów projektu po jego zakończeniu
- Jakość środków przyjętych do osiągnięcia efektów projektu
- replikacji efektów projektu w tych samych lub innych sektorach lub miejscach, lub zwiększenia jego skali przez podmioty prywatne lub publiczne lub poprzez uruchomienie większych inwestycji lub środków finansowych (potencjał katalityczny)

3. Jakość (0- 20 punktów)

- Jasność, trafność i wykonalność planu prac
- Identyfikacja i mobilizacja ważnych interesariuszy

Dotacje UE: Dokument zaproszenia (LIFE): V2.0 - 13 maja 2022 r.

- Odpowiedni zasięg geograficzny działań
- Jakość planu monitorowania i raportowania efektów
- Prawdliwość i jakość środków komunikowania i upowszechniania projektu oraz jego efektów wśród różnych grup docelowych

4. Zasoby (0- 20 punktów)

- Skład zespołu projektowego - pod kątem kwalifikacji, umiejętności i odpowiedzialności oraz poprawność struktury zarządzania
- Prawdliwość budżetu i zasobów oraz ich zgodność z planem prac
- Przejrzystość budżetu, tj. odpowiedni opis składników kosztowych
- Zakres, w jakim uwzględniono wpływ projektu na środowisko, w tym poprzez wykorzystanie zielonych zamówień publicznych. Wykorzystanie uznanych metod obliczania śladu środowiskowego projektu (np. metod PEF lub OEF lub podobnych w rodzaju PEFCR/OEFSR) lub systemów zarządzania środowiskowego (np. EMAS) będzie atutem
- Stosunek wartości do ceny

Punkty dodatkowe:

- **Premia nr 1:** Wniosek oferuje wyjątkowe możliwości synergii i promuje istotne korzyści generowane wspólnie dla różnych podprogramów LIFE. (2 punkty). (2 punkty).
- **Premia nr 2:** Wniosek dotyczy projektu przeznaczonego do realizacji głównie w obszarach najbardziej oddalonych. W sytuacji, gdy określone cechy regionalne są istotne dla osiągnięcia potrzeb wskazanych w naborze, takich, jak wyspy odpadów, czysta energia w regionach intensywnego zużycia węgla itd., premię można rozszerzyć na inne obszary geograficzne o określonych potrzebach i podatności (2 punkty).
- **Premia nr 3:** Wniosek zasadniczo bazuje na wynikach innych projektów finansowanych przez UE lub przenosi je na większą skalę. (2 punkty). (2 punkty).
- **Premia nr 4:** Wniosek charakteryzuje się wyjątkowym potencjałem katalitycznym. (2 punkty).
- **Premia nr 5:** Wniosek obejmuje współpracę międzynarodową pomiędzy państwami członkowskimi jako kluczowy warunek realizacji celów projektu. (2 punkty).

Kryteria przyznawania dotacji	Minimalna punktacja stanowiąca wynik pozytywny	Maksymalna punktacja	Waga
Istotność	10	20	1
Wpływ	10	20	1.5
Jakość	10	20	1
Zasoby	10	20	1
Łączna ważona punktacja (wynik pozytywny) (bez premii)	55	90	n.d.
Premia nr 1:	n.d.	2	1
Premia nr 2:	n.d.	2	1
Premia nr 3:	n.d.	2	1
Premia nr 4:	n.d.	2	1
Premia nr 5:	n.d.	2	1
Łączna ważona punktacja (wynik pozytywny) (z uwzględnieniem premii)	55	100	n.d.

Maksymalna liczba punktów: 100 punktów.

Progi indywidualne na kryterium: 10 punktów.

Próg łączny: 55 punktów (po ważeniu).

Wnioski, które przejdą progi indywidualne **ORAZ** próg łączny będą rozpatrywane pod kątem finansowania - w granicach dostępnego budżetu. Inne wnioski zostaną odrzucone.

10. Struktura prawna i finansowa Umowy dotacji

Wnioskodawcy, którzy uzyskają pozytywną ocenę wniosku, zostaną zaproszeni do etapu przygotowania umów dotacji, w trakcie którego przystąpią do przygotowania Umowy Dotacji we współpracy z unijnym specjalistą ds. projektów.

Umowa Dotacji będzie określać ramy dotacji oraz jej warunki i zasady, w szczególności w odniesieniu do efektów, raportowania i płatności.

Wzór Umowy Dotacji, która zostanie zastosowana (jak i inne ważne szablony i wytyczne) można znaleźć w dziale Dokumentów Referencyjnych w Portalu.

Data rozpoczęcia i czas trwania projektu

Data rozpoczęcia i czas trwania projektu zostaną wskazane w Umowie Dotacji (Arkusze Danych, punkt 1). Zwykle, data rozpoczęcia przypada po podpisaniu umowy. Rozpatrzenie wsteczne wniosku może nastąpić w wyjątkowych przypadkach z uzasadnionych przyczyn, ale nigdy wcześniej, niż w terminie złożenia wniosku. Typowy czas realizacji projektu to **2 do 5 lat**.

Maksymalny czas trwania projektu: **10 lat**.

Kamienie milowe i efekty

Kamienie milowe i efekty dla każdego projektu podlegają włączeniu do Systemu Udzielania Dotacji w Portalu oraz wykazaniu w Załączniku nr 1 do Umowy o udzielenie dotacji.

Forma dotacji, poziom dofinansowania i maksymalna kwota dotacji

Parametry dotacji (maksymalna kwota dotacji, poziom dofinansowania, suma kosztów kwalifikowalnych itd.) podlegają wskazaniu w treści Umowy Dotacji (Arkusze Danych, punkt 3 i art. 4).

Budżet projektu (maksymalna kwota dotacji): patrz punkt 3 powyżej. Udzielona dotacja może być niższa od wnioskowanej.

Dotacja stanowić będzie mieszaną dotację na pokrycie kosztów w oparciu o budżet (koszty faktycznie poniesione, z elementami kosztów jednostkowych i ryczaftu). Oznacza to, że zwrot obejmuje WYŁĄCZNIE określone rodzaje kosztów (koszty kwalifikowalne) oraz koszty faktycznie poniesione w ramach projektu (NIE koszty budżetowe). W przypadku kosztów jednostkowych i ryczaftowych, możliwe jest naliczenie kwot obliczonych zgodnie z wyjaśnieniem zawartym w Umowie o dotację (patrz art. 6 i Załącznik nr 2 i 2a).

Koszty podlegają zwrotowi wg poziomu finansowania ustalonego w treści Umowy Dotacji (maksymalnie 60%).

Dotacja NIE może generować zysku (tzn. nadwyżki przychodów + dotacji UE w stosunku do kosztów).

Organizacje nastawione na osiągnięcie zysku mają obowiązek zgłoszenia przychodów, a w przypadku wygenerowania zysku, odliczymy go od końcowej kwoty dotacji (patrz art. 22.3).

Ponadto, należy pamiętać, że ostateczna kwota dotacji może ulec zmniejszeniu w przypadku niezgodności z Umową Dotacji (np. nieprawidłowości w realizacji, niedotrzymanie zobowiązań itd.).

Kategorie budżetowe i warunki kwalifikowalności kosztów

Kategorie budżetowe i warunki kwalifikowalności kosztów są określone w Umowie Dotacji (Arkusze Danych, punkt 3, art. 6 i Załącznik nr 2).

Kategorie budżetowe określone dla niniejszego zaproszenia:

- A. Koszty osobowe
 - A.1 Pracownicy
 - A.2 Osoby fizyczne pracujące na podstawie bezpośredniej umowy
 - A.3 Osoby oddelegowane
 - A.4 Właściciele MŚP i beneficjenci będący osobami fizycznymi
 - A.5 Wolontariusze
- B. Koszty podwykonawstwa
- C. Koszty zakupów
 - C.1 Koszty podróży i utrzymania
 - C.2 Wyposażenie
 - C.3 Inne towary, roboty i usługi
- D. inne kategorie kosztów
 - D.1 Wsparcie finansowe na rzecz osób trzecich
 - D.2 Zakup gruntu

E. Koszty pośrednie

Określone warunki kwalifikowalności kosztów w związku z niniejszym zaproszeniem:

- koszty osobowe:
 - Koszt jednostkowy właścicieli MŚP/ osób fizycznych⁵¹: Tak
 - koszt jednostkowy wolontariuszy⁵² : Tak (z wyłączeniem kosztów pośrednich)
 - koszty podróży i utrzymania⁵³ : Nie (wyłącznie faktycznie poniesione koszty)
- koszty wyposażenia: pełny koszt + amortyzacja wymienionych elementów wyposażenia (na warunkach szczególnych określonych w Umowie Dotacji (art. 6.2.C.2) w powiązaniu z klauzulą specjalną długoterminowego oddziaływania (eksploatacja i utrzymanie przez 5 lat po zakończeniu działania; Załącznik nr 5)
- inne kategorie kosztów:
 - koszty wsparcia finansowego na rzecz osób trzecich: dozwolone w przypadku dotacji i nagród; maksymalna łączna kwota wsparcia finansowego na rzecz osób trzecich to **100 000 EUR**; maksymalna kwota na jedną stronę trzecią to **20 000 EUR**
- koszty wykupu gruntu: z zastrzeżeniem warunków wskazanych w Art. 6.2 - D.2 Koszty i wkłady kwalifikowalne i niekwalifikowalne we Wzorze Ogólnej Umowy o Udzielenie Dotacji LIFE. Wnioskodawca musi odnieść się do każdego tych z warunków we wniosku i objaśnić, w jaki sposób zostanie on spełniony w trakcie realizacji projektu. Warunki te dotyczą, na przykład, wkładu w integralność sieci Natura 2000, gwarancji, że w perspektywie długoterminowej grunty będą wykorzystywane zgodnie z określonymi celami Programu LIFE, jak i faktu, że wykup gruntu jest jedyną lub najbardziej efektywną kosztowo metodą osiągnięcia pożądanego celu ochrony itd.
- stawka ryczałtowa kosztów pośrednich: 7% kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich (kategorie A-D, z wyjątkiem kosztów zatrudnienia wolontariuszy i określonych kategorii kosztów wyłączonych (wykup gruntu), jeśli mają zastosowanie)
- VAT: VAT niepodlegający odliczeniu jest kosztem kwalifikowalnym (należy jednak pamiętać, że od 2013 r. VAT uiszczany przez instytucje publiczne, działające w charakterze organów władz publicznych NIE jest kosztem kwalifikowalnym)
- inne:
 - bezpłatny wkład rzeczowy jest dozwolony, ale neutralny kosztowo, tzn. nie podlega zadeklarowaniu jako koszt
 - spotkanie inauguracyjne: koszty spotkania inauguracyjnego zorganizowanego przez organ dotujący są kwalifikowalne (koszty podróży dla maksymalnie 2 osób, bilet zwrotny do Brukseli i zakwaterowanie na jedną noc) wyłącznie, jeśli spotkanie ma miejsce po dacie rozpoczęcia projektu, określonej w Umowie Dotacji; data początkowa może zostać zmodyfikowana w drodze zmiany umowy w razie konieczności

⁵¹ Decyzja Komisji z dnia 20 października 2020 zezwalająca na zastosowanie kosztów jednostkowych dla kosztów osobowych w przypadku właścicieli małych i średnich przedsiębiorstw oraz beneficjentów, będących osobami fizycznymi, nieotrzymujących wynagrodzenia za prace wykonywane przez nich samych w ramach działania lub programu prac (C(2020)7715).

⁵² Decyzja Komisji z dnia 10 kwietnia 2019 zezwalająca na zastosowanie kosztów jednostkowych do deklarowania kosztów personelu za prace wykonane przez wolontariuszy w ramach działania lub programu prac (C(2019)2646).

⁵³ Decyzja Komisji z dnia 12 stycznia 2021 zezwalająca na zastosowanie kosztów jednostkowych dla kosztów podróży, zakwaterowania i utrzymania w ramach działania lub programu prac, w ramach wieloletnich ram finansowych 2021- 2027 (C(2021)35).

Dotacje UE: Dokument zaproszenia (LIFE): V2.0 - 13 maja 2022 r.

- witryny internetowe projektów: koszty komunikacji związane z zaprezentowaniem projektu na stronie internetowej lub kontaktach mediów społecznościowych użytkowników są kwalifikowalne; koszty oddzielnych witryn internetowych projektów nie są kwalifikowalne
- wspólne działania informacyjne i upowszechniające: należy przewidzieć zasoby na zwiększenie synergii pomiędzy działaniami LIFE i wspieranymi przez UE oraz ich widoczności
- inne koszty niekwalifikowalne: Nie

E3 koszty zatrudnienia wolontariuszy - koszty wolontariuszy nie stanowią klasycznej kategorii kosztów. Koszty w tym przypadku nie występują, ponieważ wolontariusze pracują za darmo, można jednak dodać ich do budżetu w formie ustalonych z góry kosztów jednostkowych (na wolontariusza) co pozwoli wykorzystać pracę wolontariuszy na rzecz projektu (poprzez zwiększenie kwoty zwrotu o maksymalnie 100% kosztów zwykłych, tzn. kategorii kosztów innych niż wolontariat). Więcej informacji zawiera [AGA — Umowa Dotacji wraz z komentarzami](#), art 6.2.A.5.

Płatności i ustalenia dotyczące płatności

Płatności i ustalenia dotyczące płatności są określone w Umowie Dotacji (Arkusze Danych, punkt 4, art. 21 i nr 22).

Po podpisaniu umowy, wnioskodawca otrzymuje zwykle **zaliczkę** na rozpoczęcie realizacji projektu (z reguły do **30%** maksymalnej kwoty dotacji; w wyjątkowych przypadkach zaliczka jest niższa lub nie podlega wypłacie). Zaliczka zostanie wypłacona w ciągu 30 dni od daty wejścia w życie/ gwarancji finansowej (jeśli jest wymagana) - w zależności od tego, która z w/w dat jest późniejsza.

Przewiduje się jedną lub więcej **zaliczek dodatkowych**, związanych z raportem zaliczkowania.

Dodatkowo, w przypadku dłuższych i bardziej złożonych projektów, konieczne może okazać się złożenie jednego lub kilku raportów z postępu, niezwiązanych z płatnościami.

Wypłata salda: Na zakończenie projektu obliczymy końcową kwotę dotacji. Jeśli suma wcześniejszych wypłat jest wyższa od końcowej kwoty dotacji, poprosimy wnioskodawcę (jego koordynatora) o zwrot różnicy (odzyskanie środków).

Wszelkie płatności należy realizować poprzez koordynatora.

Należy pamiętać, że wypłaty ulegną automatycznemu obniżeniu, jeśli jeden z członków konsorcjum ma niespłacone zadłużenie w stosunku do UE (organu dotującego lub innych organów UE). Zadłużenie takie podlega potrąceniu na zasadach opisanych w treści Umowy Dotacji (patrz art. 22).

Należy także pamiętać, że wnioskodawca odpowiada za prowadzenie rejestrów realizowanych działań i deklarowanych kosztów.

Gwarancja na kwotę zaliczki

Jeśli wymagana jest gwarancja na kwotę zaliczki, zostanie ona wyszczególniona w Umowie Dotacji (Arkusze Danych, punkt 4). Kwota zostanie określona na etapie przygotowania do podpisania umowy, i zwykle jest równa lub niższa kwocie zaliczki wypłaconej w ramach dotacji.

Gwarancja powinna być dostarczona w euro i wystawiona przez zatwierdzony bank/ instytucję finansową z siedzibą w państwie członkowskim UE. Jeśli wnioskodawca mający siedzibę w kraju spoza UE chciałby dostarczyć gwarancję od banku/ instytucji finansowej z siedzibą

Nabór: LIFE-2022-SAP-CLIMA – Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich- Projekty dotyczące działań standardowych (SAP)

Dotacje UE: Dokument zaproszenia (LIFE): V2.0 - 13 maja 2022 r.

w jego kraju, należy skontaktować się z nami (w wyjątkowych przypadkach, gwarancja taka zostanie przyjęta, jeśli zapewnia równoważny poziom zabezpieczenia).

Kwoty zablokowane na rachunkach bankowych NIE podlegają uznaniu za gwarancje finansowe.

Gwarancje na poczet zaliczek NIE są formalnie powiązane z poszczególnymi członkami konsorcjum, co oznacza, że można w dowolny sposób zorganizować dostarczenie kwoty gwarancji (przez jednego lub wielu beneficjentów lub w formie odrębnych gwarancji na kwoty częściowe, przez właściwego beneficjenta lub innego beneficjenta, itd.). Istotne jest natomiast, aby żądana kwota została pokryta, a gwarancja - przesłana do nas w czasie realizacji zaliczki (skan za pośrednictwem Portalu ORAZ egzemplarz oryginalny pocztą).

Jeśli zostanie to z nami uzgodnione, gwarancja bankowa może zostać zastąpiona przez gwarancję strony trzeciej.

Gwarancja zostanie uwolniona na koniec okresu dotacji, zgodnie z warunkami określonymi w Umowie Dotacji.

Poświadczenia

W zależności od rodzaju działania, rozmiaru dotacji i typu beneficjentów, możemy zażądać złożenia różnego rodzaju poświadczeń. Rodzaj, harmonogram, jak i progi dla każdego z poświadczeń określa Umowa Dotacji (Arkusze Danych, punkt 4 i art. 24).

Struktura odpowiedzialności za odzyskiwanie środków

Struktura odpowiedzialności za odzyskiwanie środków podlega ustaleniu w treści Umowy Dotacji (Arkusze Danych punkt 4.4 i art. 22).

W przypadku beneficjentów jest to jedna z poniższych opcji:

- ograniczona odpowiedzialność solidarna z indywidualnie ustalonym pułapem - każdy beneficjent do maksymalnej kwoty dotacji
- bezwarunkowa odpowiedzialność solidarna - każdy beneficjent do maksymalnej kwoty dotacji za działanie
lub
- indywidualna odpowiedzialność finansowa - każdy beneficjent wyłącznie w odniesieniu do własnego zadłużenia.

Dodatkowo, organ dotujący może wymagać solidarnej odpowiedzialności podmiotów stowarzyszonych (z ich beneficjentem).

Warunki wdrożenia projektu

Zasady IPR: patrz Wzór Umowy Dotacji (art. 16 i Załącznik nr 5):

- prawo do korzystania z efektów: Tak

Komunikacja, upowszechnienie i widoczność finansowania: patrz Wzór Umowy Dotacji (art. 17 i Załącznik nr 5):

- plan komunikacji i upowszechniania: Tak
- dodatkowe działania z zakresu komunikacji i upowszechniania: Tak

- specjalne logo: Tak

Szczegółowe zasady realizacji działania: patrz Wzór Umowy Dotacji (art. 18 i Załącznik nr 5):

- trwałość: Tak
- szczegółowe zasady dotyczące działań mieszanych: Nie
-

Inne informacje szczegółowe

n.d.

Niezgodność i naruszenie postanowień umowy

Umowa Dotacji (rozdział 5) przewiduje środki, jakie możemy zastosować w przypadku naruszenia postanowień umowy (i innych rodzajów niezgodności).

Dodatkowe informacje: patrz AGA — *Umowa Dotacji wraz z komentarzami*.

11. Jak złożyć wniosek

Wszystkie wnioski należy składać bezpośrednio online za pośrednictwem Systemu Składania Dokumentów w Portalu Finansowania i Przetargów. Wnioski w formie papierowej NIE będą akceptowane.

Złożenie wniosku to **proces 2-etapowy**:

a) **utworzenie konta użytkownika i zarejestrowanie organizacji**

Aby użyć Systemu Składania Dokumentów (jedyne sposoby złożenia wniosku), wszyscy uczestnicy muszą [utworzyć konto użytkownika EU Login](#).

Po założeniu konta EU Login, można [wpisać swoją organizację](#) do Rejestru Uczestników.

Po zakończeniu procesu rejestracji, wnioskodawca otrzyma 9-cyfrowy kod identyfikacyjny uczestnika (PIC).

b) **złożenie wniosku**

Należy wejść do Elektronicznego Systemu Składania Dokumentów ze strony Tematu w sekcji Search Funding & Tenders (lub, w przypadku naborów, dla których zaproszenie wysłano w formie pisma, za pomocą linku podanego w piśmie zawierającym zaproszenie do złożenia wniosku).

Należy złożyć wniosek, składający się z następujących 4 części:

- Część A zawiera dane administracyjne organizacji wnioskodawcy (przyszły koordynator, beneficjenci, podmioty stowarzyszone i partnerzy stowarzyszeni) oraz sumaryczny budżet wniosku. Wypełnia się bezpośrednio online;
- Część B (opis działania) obejmuje zawartość techniczną wniosku. Należy pobrać obowiązkowy szablon tekstowy z Systemu Składania Dokumentów, wypełnić go i wysłać jako plik PDF;
- Część C zawierająca dodatkowe informacje o projekcie do wypełnienia bezpośrednio online.

Nabór: LIFE-2022-SAP-CLIMA — Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich- Projekty dotyczące działań standardowych (SAP)

Dotacje UE: Dokument zaproszenia (LIFE): V2.0 - 13 maja 2022 r.

- Załączniki (*patrz punkt 5*). Należy wysłać je w formie pliku PDF (pojedynczego lub wielu, w zależności od liczby miejsc). Niekiedy możliwe jest wysłanie plików Excel, w zależności od ich typu.

Wniosek musi spełniać wymóg **ograniczenia liczby stron** (patrz punkt 5); dodatkowe strony zostaną zignorowane.

Dokumenty należy wysłać do **odpowiedniej kategorii** w Systemie Składania Dokumentów - w przeciwnym razie, wniosek może zostać uznany za niekompletny, a tym samym niepodlegający rozpatrzeniu.

Wniosek należy złożyć **przed upływem terminu składania wniosków** (*patrz punkt 4*). Po tym terminie system zostanie zamknięty, a składanie wniosków nie będzie możliwe.

Po złożeniu wniosku, wnioskodawca otrzymuje **wiadomość e-mail z potwierdzeniem** (z podaniem daty i godziny wniosku). Nieotrzymanie wiadomości z potwierdzeniem oznacza, że wniosek NIE został złożony. Jeśli wnioskodawca jest przekonany, że jest to wynik błędu w Systemie Składania Wniosków, powinien bezzwłocznie złożyć reklamację, korzystając z [IT Helpdesk webform](#), z wyjaśnieniem okoliczności sprawy (oraz, jeśli jest taka możliwość, z ewentualnymi zrzutami ekranu ilustrującymi przebieg zdarzeń).

Informacje szczegółowe na temat procesów i procedur opisuje [Podręcznik Online](#). Podręcznik Online zawiera także łącza do często zadawanych pytań i szczegółowych instrukcji korzystania z Systemu Wymiany Danych Elektronicznych w Portalu.

12. Pomoc

Na tyle, na ile to możliwe, **prosimy samodzielnie szukać odpowiedzi** w niniejszym dokumencie i innych materiałach (mamy ograniczone możliwości udzielania bezpośrednich odpowiedzi):

- [Podręcznik Online](#)
- Często zadawane pytania na stronie Tematów (dotyczące konkretnych wniosków w ramach otwartych procedur wezwania do składania wniosków; nie dotyczy działań objętych zaproszeniami indywidualnymi)
 - [Portal FAQ](#) (pytania ogólne).
 - [Dni informacyjne LIFE](#)

Warto odwiedzać też regularnie stronę Tematów, na której publikujemy aktualne informacje dotyczące wezwań do składania wniosków. (W przypadku zaproszeń indywidualnych, kontaktujemy się z wnioskodawcami bezpośrednio, gdy wezwania są aktualizowane).

Kontakt

Wyłącznie w przypadku, gdy nie znajdą Państwo odpowiedzi powyżej, proszę kontaktować się z:

- W razie pytań indywidualnych, dotyczących Systemu Składania Dokumentów w Portalu: [pomocą IT](#)
- w przypadku pytań niedotyczących systemu IT: CINEA-LIFE-ENQUIRIES@ec.europa.eu

Prosimy o przesyłanie pytań na co najmniej 7 dni przed terminem złożenia wniosku (patrz punkt 4) ORAZ jednoznaczne wskazanie referencyjnych danych naboru i obszaru, którego dotyczy pytanie (patrz strona tytułowa).

13. Ważne

WAŻNE

- **Nie czekaj do końca terminu** — Złóż wniosek wystarczająco wcześniej, aby uniknąć **problemów technicznych** w ostatniej chwili. Wnioskodawca ponosi całkowite ryzyko w zakresie problemów związanych ze składaniem wniosków na ostatnią chwilę (np. zatory systemu) Termin składania wniosków NIE zostanie przedłużony.
- Proszę regularnie **sprawdzać** Stronę Tematów w Portalu. Wykorzystujemy ją do publikacji aktualizacji i dodatkowych informacji na temat wezwań do składania wniosków (aktualizacje dotyczące wezwań i poszczególnych tematów).
- **System Elektronicznej Wymiany Danych w Portalu Finansowania i Przetargów** — Składając wniosek, wszyscy uczestnicy wyrażają zgodę na korzystanie z systemu elektronicznej wymiany danych zgodnie z Warunkami i Zasadami Portalu.
- **Rejestracja** — Przed złożeniem wniosku, wszyscy beneficjenci, podmioty stowarzyszone i partnerzy stowarzyszeni muszą się zarejestrować w [Rejestrze Uczestników](#). Kod identyfikacyjny uczestnika (PIC) (po jednym na uczestnika) jest niezbędny do wypełnienia Formularza Wniosku.
- **Role w ramach konsorcjum** — Zakładając konsorcjum, należy wybierać organizacje, które przyczynią się do osiągania celów i rozwiązywania problemów.

Role należy przydzielać stosownie do poziomu uczestnictwa w projekcie. Główni uczestnicy powinni występować jako beneficjenci lub podmioty stowarzyszone; inni mogą pełnić role partnerów stowarzyszonych, podwykonawców, stron trzecich udzielających wkładu rzeczowego. Partnerzy stowarzyszeni i strony trzecie udzielające wkładu rzeczowego powinni ponosić własne koszty (nie są formalnymi odbiorcami finansowania UE). Podwykonawstwo powinno zwykle stanowić jedynie ograniczoną część projektu i podlega realizacji przez strony trzecie (nie będące beneficjentami/ podmiotami stowarzyszonymi).

Podwykonawstwo wykraczające poza zakres 30% łącznych kosztów kwalifikowalnych podlega uzasadnieniu we wniosku.

- **Koordynator** — W przypadku dotacji udzielonych więcej niż jednemu uczestnikowi, beneficjenci uczestniczą jako konsorcjum (grupa beneficjentów). Muszą w takim wypadku wybrać koordynatora, który zadba o zarządzanie i koordynację projektu i będzie reprezentował konsorcjum wobec organu dotującego. W przypadku dotacji na rzecz pojedynczego beneficjenta, staje się on automatycznie beneficjentem koordynującym.
- **Podmioty stowarzyszone** — Wnioskodawcy mogą występować wspólnie ze swoimi podmiotami stowarzyszonymi (tzn. podmiotami powiązаныmi z beneficjentem, które uczestniczą w działaniu, mając podobne prawa i obowiązki, jak beneficjenci, jednak nie podpisują Umowy Dotacji, a zatem nie stają się beneficjentami). Otrzymują one część pieniędzy z dotacji, muszą więc przestrzegać wszystkich warunków wezwania do składania wniosków i podlegają walidacji (tak samo, jak beneficjenci); nie są jednak uwzględniane w minimalnych kryteriach kwalifikowalności dla potrzeb struktury konsorcjum (o ile występuje).
- **Partnerzy stowarzyszeni** - Wnioskodawcy mogą realizować projekt wspólnie z partnerami stowarzyszonymi (tzn. organizacjami partnerskimi, które uczestniczą w

Nabór: LIFE-2022-SAP-CLIMA — Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich- Projekty dotyczące działań standardowych (SAP)

działaniu, jednak bez prawa do otrzymania dotacji). Uczestniczą oni bez dofinansowania, a zatem nie obejmuje ich walidacja.

- **Umowa konsorcjum** — ze względów praktycznych i prawnych zaleca się wprowadzenie wewnętrznych ustaleń, które pozwolą odpowiednio zareagować na sytuacje wyjątkowe lub nieprzewidziane (w każdym wypadku, nawet, jeśli nie wymaga tego Umowa o udzielenie dotacji). Umowa konsorcjum stwarza także możliwość redystrybucji środków z dotacji wg wewnętrznych zasad i parametrów konsorcjum (przykładowo, jeden beneficjent może przekazać swoją część dotacji innemu beneficjentowi). Umowa konsorcjum stwarza więc możliwość dostosowania dotacji UE do potrzeb w ramach konsorcjum, a także zapewnia ochronę w razie sporu. Wnioskodawca ponosi całkowite ryzyko w zakresie problemów związanych ze składaniem wniosków na ostatnią chwilę (*np. zatory systemu*)
- **Zbilansowany budżet projektu** — Wnioski o dotację muszą gwarantować zbilansowany budżet projektu i wystarczające środki dodatkowe na skuteczne wdrożenie projektu (*np. wkład własny, dochód generowany przez działanie, wkład finansowy stron trzecich itd.*). Wnioskodawca może zostać poproszony o obniżenie szacowanych kosztów, jeśli są one niekwalifikowalne (w tym nadmiernie wysokie).
- **Zasada niedochodowości** — Dotacje NIE mogą generować zysku (tzn. nadwyżki przychodów + dotacji UE w stosunku do kosztów). Zweryfikujemy to na koniec projektu.
- **Eliminacja podwójnego finansowania** — Obowiązuje ścisły zakaz podwójnego finansowania z budżetu UE (z wyjątkiem działań w ramach Synergii UE). Poza działaniami z zakresu Synergii, każde działanie może otrzymać tylko JEDNĄ dotację z budżetu UE, a pozycje kosztów NIE mogą pod żadnym pozorem być deklarowane do dwóch różnych działań UE.
- **Projekty ukończone/ wtoku** — Wnioski dotyczące projektów, które zostały już ukończone, zostaną odrzucone; wnioski projektów już uruchomionych będą oceniane indywidualnie (w takim wypadku zwrot kosztów nie dotyczy zadań realizowanych przed datą rozpoczęcia projektu/ złożenia wniosku).
- **Połączenie z innymi dotacjami operacyjnymi UE** — Połączenie z innymi dotacjami operacyjnymi UE jest możliwe, jeśli projekt pozostaje poza zakresem programu prac w ramach dotacji operacyjnej, a wnioskodawca zapewnił przejrzyste rozdzielanie kosztów we własnych księgach rachunkowych i NIE deklaruje ich podwójnie (patrz [AGA — Wzór Umowy o udzielenie dotacji wraz z komentarzami, art 6.2.E](#)).
- **Więcej niż jeden wniosek** — Wnioskodawca może złożyć więcej niż jeden wniosek w odniesieniu do różnych projektów w ramach tego samego wezwania (i otrzymać na nie finansowanie).

Organizacje mogą uczestniczyć w składaniu więcej niż jednego wniosku.

ALE: w przypadku kilku wniosków dotyczących bardzo podobnych projektów, tylko jeden wniosek zostanie przyjęty i rozpatrzony; wnioskodawcy zostaną poproszeni o wycofanie drugiego z nich (lub zostanie on odrzucony).

- **Ponowne złożenie wniosku** — Wnioski można zmieniać i składać ponownie do upływu terminu złożenia wniosku.
- **Odrzucenie** — Składając wniosek, wszyscy wnioskodawcy akceptują warunki określone w treści niniejszego Dokumentu Zaproszenia do Składania Wniosków (oraz wszystkie

Nabór: LIFE-2022-SAP-CLIMA — Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich- Projekty dotyczące działań standardowych (SAP)

wskazane w nim dokumenty). Wnioski niespełniające wszystkich warunków wezwania podlegają odrzuceniu. To samo dotyczy wnioskodawców: Wszyscy wnioskodawcy muszą spełniać kryteria; jeśli którykolwiek z wnioskodawców ich nie spełnia, należy go zastąpić - w przeciwnym razie cały wniosek zostanie odrzucony.

- **Anulowanie** - mogą pojawić się okoliczności wymagające anulowania zaproszenia. W takim przypadku, wnioskodawca zostanie o tym poinformowany w formie aktualizacji wezwania lub tematu. Uwaga: anulowanie nie uprawnia wnioskodawców do odszkodowania.
- **Język** — Wniosek można złożyć w dowolnym języku urzędowym UE (jednak streszczenie/ podsumowanie wniosku powinno być zawsze sporządzone w języku angielskim). Ze względów praktycznych stanowczo zalecamy złożenie całego wniosku w języku angielskim.
- **Przejrzystość** — Zgodnie z Art. 38 [rozporządzenia finansowego UE](#) informacje na temat przyznanych dotacji UE są publikowane co roku w [witrynie Europa](#).
Informacje te obejmują:
 - nazwy beneficjentów
 - adresy beneficjentów
 - cel przyznania dotacji
 - maksymalną przyznaną kwotę.

W wyjątkowych przypadkach, publikacja może zostać wycofana (na uzasadnioną merytorycznie prośbę), jeśli występuje ryzyko, że jej ujawnienie mogłoby zagrozić prawom i wolnościom wnioskodawcy, wynikającym z Karty praw podstawowych UE lub zaszkodzić jego interesom gospodarczym.

- **Ochrona danych** — Złożenie wniosku w ramach niniejszego naboru wymaga gromadzenia, wykorzystywania i przetwarzania danych osobowych. Dane będą przetwarzane zgodnie z obowiązującymi przepisami. Podlegają one przetwarzaniu wyłącznie w celu oceny wniosku, a następnie obsługi dotacji, oraz, w razie konieczności, monitorowania i oceny programu oraz komunikacji. Informacje szczegółowe w tym zakresie zawiera [Oświadczenie o ochronie prywatności zamieszczone na Portalu Finansowania i Przetargów](#).